



Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



TIDSKRIFT FÖR HEMMET,

TILLEGNAD

NORDENS QVINNOR.

1873.

15:e årgången

2:a häft.

Innehåll:



STOCKHOLM,

P. A. NORSTEDT & SÖNERS FÖRLAG.

ORIGINALOMSLAG SAKNAS

7. Huru bör uppfostran ordnas, för att bilda fosterländsk sinnade män?

II.

"Fosterlandets försvar, likasom dess förkofran i alla riktningar, beror af andan i hemmet och sålunda i första hand af *qvinnan*."

O. E.

"Du ärorika fosterland,
 Der fädrens kummel stå,
 Du höga, fjellbegrönda strand,
 Der trogna böljor slå,
 Du glada hem, du fridens kust —
 Gud sträcke uti nöd och lust
 Utöfver dig sin hand!
 Fast lång min väg, fast brant min stig,
 Jag lefver och jag dör för dig,
 Mitt gamla fosterland!

— — — — —
 Ty ej jag mins en dag så kort,
 Då du ej glädde mig,
 Och ej en natt jag slumrat bort
 Då jag ej drömt om dig.
 Jag minnes ej en sorg så svår,
 Att jag ej torkat af min tår,
 När för min själ du stod.
 Ej ett begär jag minnas kan,
 Som jag med dig ej öfvervann,
 Du gamla moder god!"

B. E. Malmström.

Under ofvanstående rubrik och med bifogande af samma måtto, meddelade vi i tidskriftens 11:te årgång det hufvudsakligaste af en vid 1869 års riksdag inlemnad motion om införandet af "fosterländsk krigsundervisning" i rikets offentliga skolor och läroverk. Vi togo då, såsom vi sade, denna motion "i flykten" för att icke låta ett sådant upprop till svenska folket förklinga inom riksdagens murar. Vi ansågo att denna viktiga fråga borde få intränga äfven i *hemmet*, och tända tankar och känslor inom kretsar kring den husliga härden. Vi tänkte på *mödrar* och *lärarinnor*, på deras inflytande och förmåga att leda den uppväxande ungdomen. Vi hafva nu blifvit återförda till samma fosterländska ämne. Den sednast församlade riksdagen tillsatte ett "särskildt Utskott" för att behandla en af Kongl. Maj:t aflemnad proposition angående en förändrad anordning af rikets elementarläroverk. Utskottets betänkande åtföljdes af åtskilliga

reservationer, och ibland dem äfven en af den nyssnämnda motionären *) deri han ånyo framhåller nödvändigheten af att vid rikets elementarläroverk införa en "fristående och sjelfständig" läsning i rent fosterländska ämnen, och, såsom en konsekvent utveckling af denna läsning, en fosterländsk krigsundervisning. Det vi yttrade om motionen, detsamma hafva vi här full anledning återupprepa angående reservationen, nämligen att den stora fosterländska frågan icke heller nu bör få stanna inom riksdagshuset, utan måste kringföras till våra *hem* och våra *skolor*, till *mödrar* och *lärarinnor*, och vidare fortskaffas genom ungdomen till hela folket. Med det varma förord ämnets vigt förtjenar återgifva vi reservationen i dess helhet:

»Det af Utskottet nu behandlade förslag till *grunder för en i vissa delar förändrad anordning af rikets elementarläroverk*, hvilket förslag äfven jag tacksamt erkänner vara ett ej litet steg framåt i den rätta riktningen, saknar dock något, som jag för min del anser böra ingå i »arten och omfånget» af våra lärdoms-skolor. Jag har icke uti Utskottets utlåtande kunnat få intaget hvad jag här åsyftar, hvarför jag nödgas som reservant föra min egen talan.

Enligt mitt förmenande är elementarskolans mål icke endast att förbereda universitetsstudierna, eller att grundlägga nödigt kunskapsförråd för blifvande fackmän eller näringsidkare; icke heller att meddela en blott allmän humanitetsbildning för att öppna lärjungens sinne för »det goda», »det sköna» och »det sanna». Allt detta är af stort värde och förtjenar skolans synnerliga omsorg; men dermed betonas icke hvad jag för min del anser vara det viktigaste. Främst af allt bör den svenska skolan, enligt min uppfattning, vinnlägga sig om att väcka och utbilda lärjungens kärlek till fäderneslandet, att vidga hans hjerta för känslan af fosterländska pligter, eller med andra ord, att dana fosterländskt sinnade män, som aldrig tillåta förvärfningsbegäret och njutningslystnaden förslöa känslan af det allmänna bästa, och hvilka, om vi anfallas, icke tveka att med uppoffring af lif och egendom kasta en inträngande fiende tillbaka. Allt hvad skolan i öfrigt frambringa finnes på världsmarknaden. Utländingar kunna komma och bosätta sig hos oss, och medföra vetenskaplig och humanistisk bildning till och med öfverträffande hvad våra lärdomsskolor förmå åstadkomma, men likväl vara ur stånd att någonsin känna en gnista kärlek till vårt fädernesland, dess gamla minnen och framtida förhoppningar. Fosterlandskärleken måste uppdragas i

*) Ledamoten af riksdagens 2:dra kammare A. Adlersparre.

sin egen jordmån, och det synes vara skolan, med sina rika hjälpmedel, som företrädesvis bör taga den ädla plantan i sitt hägn. Uppfattar icke skolan medvetet och erkänt detta såsom sin pligt, kunde frukten af hennes arbete blifva, att lärjungen, oaktadt de vackraste lärdomsbetyg, efter slutad kurs vore en fulländad kosmopolit, som utan saknad eller förebråelse skulle kunna för alltid lemna sitt fädernesland i utbyte mot Grekland eller Rom, Moskwa eller Berlin, och att det fosterländska slägtet slutligen tillhörde endast traditionerna. Der kärleken till fäderneslandet saknas, der kan statens undergång inträffa hvilken stund som helst, hvaremot ingen kunskap innebär säkrare borgen för en stats välbefinnande, än en i alla samhällsklasser öfvervägande känsla för det allmänna bästa.

Vården af det fosterländska elementet har i våra dagar en kanske mer än vanlig betydelse. Hvarje tid inspireras af sin idé. Nu är det nationalitetsprincipen, som ödesdigert upprör folkens sinnen, och som begagnas af den starke, för att på svagares bekostnad frambringa hvad han kallar sin geografiska fulländning. En liten stat, som inom sig icke upprätthåller en fast och odelad nationalanda, är i fara att anses eller åtminstone sägas vara i ett aftyningsstillstånd samt hinderlig för den nationela utvecklingen af någon främmande liten bråkdelen inom densamma, och att derföre af barmhertighet blifva bit för bit tillintetgjord. Och vidare: inträngde fienden i vårt land, hvad blefve den allmänna beväring-lagen annat än en död bokstaf, om icke svenska folket, särdeles den bildade och ledande delen af detsamma, genomträngdes af en lefvande fosterlandskärlek? När det är lag, som icke medger undantag, att hvar och en af rikets manliga befolkning vid en viss ålder är skyldig uppträda till rikets försvar, bör det icke då också vara en skyldighet för skolan, att i denna riktning dana lärjungens sinne och hjerta, och meddela kunskap huru han må kunna uppfylla denna, den högsta och allvarligaste af alla medborgerliga pligter?

För min del har jag icke annat svar än detta: då krigen numera utföras af sjelfva folket och ej som förr af endast legda eller värfvade trupper, bör det tillhöra våra elementarskolor att meddela en fosterländsk krigsundervisning, förberedd medelst en fristående och sjefständig fosterländsk läsning, uteslutande afsedd att väcka och utbilda kärleken till fäderneslandet. Härmed menas dock icke, att något af skolans nuvarande läsämnen skulle undanträngas, utan endast att den värda syskonringen något litet

makade åt sig, för att lemna blott en timme i veckan, åt den hittills, liksom sagans »Askepjesk», förskjutna systemen.

Må ingen invända att här föreligger endast en lös tanke, i verkligheten ohållbar. Några få ord torde skingra en sådan villfarelse. *Den fosterländska läsningen*, fri från lexor och examensprof, kunde och borde införas redan i skolans lägsta klasser. Barnasinnet är den jordmån, i hvilken fosterlandskärleken slår sina djupaste rötter. Den nordiska gudaläran och våra gamla kämpasagor borde blifva inledningen. Ingen gripes så som gossen af den enkla och kraftiga andan i våra fornnordiska skrifter. Derefter kunde följa teckningen af fosterländska karakterer, på hvilka vår historia är så rik. Valda och väl framställda berättelser om Birger Jarl, Engelbrekt, Sturarne, Gustaf Erikson Wasa m. fl. skulle i det unga sinnet lemna intryck för lifvet. I samma syfte borde vår nordiska natur med sina fjell, elfvar, insjöar och skärgårdar, sina bördiga dalar och slätter göras till föremål för åtskådliga skildringar. Icke heller borde glömmas egendomligheterna af vårt hårda men friska klimat, som manar till kraft och idoghet. Framför allt skulle gossen lära uppfatta den rena och allvarliga andan i det svenska språket, han skulle höra huru det talades af män sådana som Gustaf den I, Gustaf den II Adolf, Axel Oxenstjerna m. fl., samt huru det tid efter annan undergått skiftningar och förändringar. Med undvikande af litteraturhistoriens klassificeringar och årtal m. m. borde lärlungen göras bekant med det bästa våra skalder och skriftställare uttalat i fosterländska ämnen. I hans sinne borde inpräglas att vårt modersmål, likasom vår flagga, är ett bröstvärn för vår frihet och sjelfständighet, och att det som sådant af oss bör vårdas och hållas i högt anseende. Den fosterländska läsningen borde kunna med mera kraft än den rent historiska undervisningen meddela grunderna för vår borgerliga samfundsordning, förklara hufvuddragen af den svenska statsförfattningen, samt framhålla vår lagbundna frihet, våra medborgerliga pligter och rättigheter. Utan denna kännedom blefve ynglingen, när han utkomme i lifvet, en främling för sitt fädernesland och dess viktigaste intressen, men med denna kunskap, huru begränsad den än vore, skulle hans pligtkänsla vidgas och kärleken till konung och fädernesland erhålla ökad näring.

Slutligen, den svenska flaggan skulle under lästerminerna dagligen svaja öfver skolhuset.

Illa begåfvad vore den yngling, som förblefve känslolös för dessa fosterländska ämnen. De flesta skulle säkerligen genomträngas af den varmaste tillgifvenhet för fäderneslandet. Blotta tanken att en fiende beträdde våra fäders jord, skulle hos dessa ynglingar frambringa en fosterländsk harm och ett fast beslut, att heldre offra blod och lif än fördraga en sådan kränkning af deras heligaste känslor. En *fosterländsk krigsundervisning* blefve en konsekvent utveckling af den föregående fosterländska läsningen. Vidsträckt eller djup kunde den naturligtvis icke blifva, men, såsom Geijer säger, »en stor fosterlandsanda kan göra hvarje uppfostran god och ersätta en inskränkt undervisnings brister». Afpassad efter skolans tid och omständigheter, skulle den blifva af rent defensiv natur och företrädesvis omfatta det lokala försvaret, huru byar, enstaka byggnader och defiléer m. m. försvaras, huru fältverk uppkastas och användas, huru infanteri strider emot olika vapen, huru sårade transporteras, samt äfven något om krigskonstens enklaste grundreglor, om vintertjenstgöring, bevakning och rekognoscering m. m. — allt belyst medelst exempel ur krigshistorien. I och för sig af vigt, skulle dessa föredrag, som icke heller finge tyngas af lexor och examensprof, gifva en ej ringa lyftning åt de redan införda militäröfningarne, ty der hufvudet är med, der blir handens arbete af mångdubbelt värde. Deras defensiva karakter, såväl som det alltid framhållna fosterländska syftet, blefve en borgen för att ynglingen icke förvillades af någon trångbröstad militär-anda, och icke i denna krigsundervisning såge annat än en *förtydligad påminnelse om framtida medborgerliga pligter*. Utan att tro sig vara en hel eller half löjtnant, kände han dock i sitt bröst något röra sig, som sade, att kommer fienden skall fäderneslandet finna legio af sina söner, och honom ibland dem, beredda att träda i fotspåren af en Arén eller Gummerus m. fl., för att ej nämna högre föredömen. I många andra riktningar skulle denna fosterländska anda, denna lyftning i nationalkarakteren, gifva sitt välgörande inflytande tillkänna.

För öfrigt vill jag blott påminna, att hvad jag här framställt icke är något nytt. Mer eller mindre tydligt har det förr varit uttaladt af *Ehrensverd* (1743), *Adlersparre* (1797), *v. Platen* (1809), af den utmärkte skolmannen *Broocman* (1810), *Akrell* (1835), samt flera andra utom dessa.

På grund af hvad jag nu anfört är min vördsamma hemställan: att Riksdagen, i sitt svar på Kongl. Maj:ts nådiga framställning angående en förändrad anordning af

rikets elementarläroverk, måtte framhålla nödvändigheten af en efter skolans tid och omständigheter afpassad krigsundervisning, grundad på en föregående fosterländsk läsning.»

Uti denna reservation instämde 2:ne af utskottets ledamöter, hemmansegarne *J. Andersson* och *J. E. Billström*.

8. Sorella och Magdalene Thoresen.

Ur Grannskapets krönika, teckningar af *Sorella*. Stockholm L. J. Hierta. Pris 2 Rdr.

Billeder fra Vestkysten af Norge af *Magdalene Thoresen*. Kjøbenhavn Gyldendalske Boghandel. Pris Rd.

Det är tvänne motsatser vi här hafva framför oss. Den svenska författarinnan, gömd under en okänd pseudonym, har nyligen framlagt för allmänheten sitt första arbete; den norska, är en sedan länge känd och värderad diktarinna, för närvarande ojemförligt den största i nordén.

Bådas arbeten angifva sig såsom ett slags krönika öfver det lif, som lefvats i förf:nas närmaste grannskap; men då Sorellas grannskap är begränsadt inom en landsort stad i Sverige utsträcker sig *M. Thoresens* till hela Norges vestkust, och då den förra tecknar uteslutande det enskildta lifvet i dess nutidsform, uppdrar den senare en bild af hela kustlifvets kultur förr och nu.

Denna likhet i olikheten framstår på ett egendomligt och intressant sätt vid en jämförelse mellan de båda förf:na. *M. Thoresen* är en mäktig, skapande ande, *Sorella* en mera fin och reflekterande. Hos båda röjer sig en djup personlig lifserfarenhet. Båda hafva synbarligen lidit och kämpat, förlåtit och förlåtits, men tydligen på helt olika områden och med helt olika verkan på deras eget inre. Båda hafva sökt harmoni och funnit den, *Sorella* lättare och fullständigare, men också inom en mindre sfer. *Sorella* är — må hon förlåta det af henne sjelf smått beledda uttrycket — mera ljuft "qvinlig", *M. Thoresen* mera stort mensklig. *Sorella* drager vårt hjerta till sig med tusen fina omärkliga trådar och leder oss halft allvarlig, halft lekande fram mellan hjertelifvets och hvardagslifvets vexlingar. *M. Thoresen* griper oss oemotståndligt och bär oss på starka vingar omedelbart upp på de stora lifshöjderna, in i sin vidtomfattande verldsåskåd-

ning, sina djupsinniga naturbetraktelser, eller sina, på de farligaste djup gående själsanalyser.

Sorella rör sig ledigast och med mesta förkärlek inom den finaste bildningens kretsar, M. Thoresen trivdes bäst mellan männen och kvinnorna af folket, följande dem på de vildaste stormfärder mellan bränningar och skär eller uppsökande dem i bondstugan och på sätern i deras dagliga sysslor.

Hos M. Thoresen äro de stora, mäktiga bilderna, de vidt-skådande synerna, de vilda striderna i naturens sköte liksom på själens djup, förherrskande. Hos Sorella är det den detaljerade miniatyren, den fina iakttagelsen af det skenbart lilla, det ömma inträngandet i hjertelivets innersta, som är det väsendtliga. Sorella skildrar företrädesvis det goda, det innerliga; M. Thoresen det stora och djupa. Sorella är hjertans trefflig; hon har ett fint öga för det löjliga, hon kan skämta, godmodigt gyckla, ja till och med sqvallra — allt i bästa afsigt, förstås. För M. Thoresens vidtomfattande och på djupet skådande blick försvinna dessa livets smådrag. Blott undantagsvis får det lekande, sorgfria löjet en plats i hennes skildringar. Hon har skådat för djupt in i lifvet och människohjertat för att kunna behålla den första lifsglädjen — ej *nog* djupt måhända för att *alltid* kunna återfinna den andra, högre. Och dock gifves det ögonblick då den lyser fram hos henne med ett starkare och klarare om också ej renare ljus än hos Sorella.

Sedan vi nedskrifvit dessa iakttagelser lika flygtigt som de föresväfvade oss i det ögonblick vi lade de båda böckerna framför oss, för att anmäla dem för läsaren, faller det oss in att en närmare jmförelse mellan de båda arbetena, hvarigenom de komme att belysa och så att säga recensera hvarandra, torde vara bästa sättet att anmäla dem *).

Vi göra då början med de båda förf:nas olika sätt att framställa sig för läsaren.

Sorella bjuder er en solig söndagseftermiddag upp till sig i tredje våningen af hörnhuset vid en sidogata i en svensk småstad. Hon sätter fram korgstolen till fönstret, makar undan fuchsian och myrträdets och drar muslinsjalousien åt sidan, för att låta er genom lönnarnes löfverk se öfver till grannarne, medan hon berättar för er huru hon har sitt lif ställt. Ni får då veta att

*) Denna uppsats, införd i förra häftet, fick der gifva rum för Sorellas förtjusande skizz. Ehuru läsaren sålunda sjelf fått göra den älskvärda förf:ans bekantskap, hoppas vi dock att vår jmförande karakteristik af de båda diktarinnorna, belyst af utdrag ur deras arbeten ej skall befinnas sakna allt intresse.

hon lefver ensam, utan bekymmer för dagen, och med räkningen nära på uppgjord med alla de känslor, som göra en lifvet brokigt och bråkigt. Icke som skulle lifvet därför förlorat sitt intresse för henne; långt derifrån! Allt medan hon sysslar i sitt hem, der kaffekoppen och stickstrumpan uppendagadt, pennan blott underförstådt, utgöra hennes älsklingsföremål, iakttager hon med uppmärksam och deltagande blick huru det der bråkiga lifvet gestaltar sig för grannarne, dervid begagnande sig bland annat äfven af månstrålen såsom kunskapare på det ingenting må gå henne oanmärkt förbi. Skulle ni nu, såsom mången med er, vilja gifva denna sysselsättning ett fulare namn och finna er för god att lyssna till hvad hon har att säga. — Välan! så vill hon vara lika god vän med er för det! Men vill ni höra och förstå henne, så är hon genast färdig att låta er bläddra i den fullskrifna krönikan.

Magdalene Thoresen far icke på långt när så varligt fram med sin läsare. Äfven hon vill ge er en inblick i sitt lif och hem, men hon inbjuder er icke till det lilla qvistekammeret vid Sölyst i Kjöbenhavn, utan hon griper er likasom i flykten och kastar er i en båt, der hon sjelf, sent en höst afton, som helt ung qvinna kämpade sig fram genom bitter storm till det okända hemmet på Norges klippkust.

"Stordjupet" rufvade under henne som en öppen graf. Guds ljus var släckt, mörkrets värde rådde öfver haf och jord. Då försvann den sista aflägsna skymten af öppna hafvet, synkretsen trängdes alltmera tillsammans, hon kände sig som hade hennes ungdomshopp, hennes lifs morgonrodnad, för evigt slocknat. Hon ville fråga, ville ängsligt spörja om det var nattens skuggor — det tunga, svarta der vid vattenbrynet, — som reste sig likt kyrkor rad vid rad. Men ordet dog bort i en rysning, hon fattade att det var fjell vid fjell, och i detsamma bröt en enstaka ljusstråle som ett stjernfall genom natten.

"Der är målet, der är hemmet vårt!" ljöd det med jubel vid hennes sida. Då brast hon i gråt; hon var en fremling, som sökte sig ett mål, ett hem, ett lefvebröd i det okända landet. Och smärtan födde ett spörsmål från Gud i hennes själ, om hon var fast och stark nog till det som förestod. Hon kunde icke svara.

Omhuldad af vänliga händer, "fredlyst af godhet" och "buren af fast tilltro" satt hon der. Men qvalet är en eld, som alltid bränner, och längtans vildfogel får alldrig ro.

Hon såg sig om: fanns ingen väg till flygt ur denna öken? Jo, hviskade hafvet, i min famn. Men hon ville ej döden, den unga fremlingen, hon ville ett lif i kamp och kärlek, ett pånyttfödt lif, som kunde glömma mistningen af det förgångna. Hon kämpade i dagar och långa nätter. Hennes ungdom dog under striden och barnatankens ljusa blomsterland försmälte som dag för skymning. Eller kan ögat glömma de tåreströmmar, som gråtits i enslig öfvergifvenhet? Kan själen förgäta de vakna drömmar, som löste den från barndomens håg?

Men hon förstod ej rätt sin egen smärta. Det var ympsåret i hennes ande, naturens djupa ristning i hennes hjerta, som växte till om tankens friska telning.

Dagen grydde; fjellet aftecknade sig mot det nya ljuset. Då sjönk dess öfverväldigande storhet och hon förstod att lifvets vingslag buro långt deruppöfver till högre mål.

Hon lyddes till stormens sång; naturens djupa vända rörde hennes hjerta. Då klang det i hennes själ för första gången som om hon hört sin egen vaggång.

Stormen växte och hafvet bröt sig våldsamt mot den nakna kusten. Men midt i vildaste fara kom ro i hennes själ, hennes ande blef stark och glad och ur hennes bröst höjde sig högljudt en annan ton, öfver sorgens lilla olåt.

Och vår och sommar kommo, och der kom fogelsång i björklunden och kullarne kläddes i gräs och blom, och elfvarna talade från den stumma jorden. Då trängde naturens mildhet in i hennes allvarstyngda tanke — ett litet ängsblomster spirade i hennes sinne och ur splittringen af hennes lif uppsköt diktens murgrönsranka.

”Vær hilset da, Du fjerne Klippekyt,
Du vilde Hav med Dine stærke Strømme!
Tak for den korte Hvile ved Dit Bryst,
Der fik mit Hjerte sine bedste Drømme.

Modtag min Gave, skjænk den Livsensfrist.
Jeg grundet over den saa dybt og længe, —
Maa Viljen dække over Evnens Brist,
Og Hjertet høres fra de svage Strænge!

Tak og Velsignelse af ganske Sjæl!
Det Mod, Du gav, mig følger end i Striden.
Jeg sender Dig et varmt — et langt Farvel,
Mit a n d e t H j e m! — Mit sidste her i Tiden.”

Vilja vi nu pröfva huru de båda förf:na underhålla sina gäster så återvända vi först till det treffiga fönstret i Sorellas kammare och låta värdinnan, medan kaffet klarnar, berätta oss historien om de båda qvinnorna "dörr om dörr". Den ena, en sörjande ung moder, med blidhet och renhet utbredda öfver hela sitt väsende, stod en vacker söndagseftermiddag på trappan utanför sitt hem, sysselsatt att blomsterströ sin lilla älsklings sista jordiska vandring. Den andra, en fallen qvinna, blickade skygg öfver till grannen, medan fräckhet och förtviflan vixelvis jagade sina mörka skuggor öfver hennes härjade anlete. — Några dagar föringo. Då smög sig den föraktade qvinnan hemligt till grafven med några blommor — offer åt oskulden, som hon ännu sörjde. Modern, ett ögonblick förbittrad öfver detta vanhelgande af hennes älsklings graf, vill bortjaga den oblyga, men hejdar sig. Ordet om "den första stenen" uppdyker ur hennes själ, hon närmar sig den fallna och tackar henne med en blick, som ger hopp om räddning och upprättelse. — Tiden går. En ny liten älskling står på trappan och vinkar leende åt tvänne gamla qvinnor, som komma gående tillsammans uppför gatan, den ena blid och ren som alltid, den andra med ett nytt lif blommande upp ur ett förkrossadt men försonadt hjerta.

Det är hela historien; men hur mycket innebär den icke!

— — — — —

Likasom Sorella från sitt kammarfönster, så skildrar M. Thoresen från skeppet vid inloppet till den vilda skärgården hvad hon der sett. Det är dock ingen nutidstafla, utan den stora bild, sagan fäst på "Statlandets" klippgrund — en bild, "som har färg nog till att stå der ännu, om vi blott hafva ögon att se med".

Det var nämligen här som Olof den Helige på en af sina omvändelsefärder lät stämma allmogen till tings för att tvinga den att antaga kristendomen: Död eller dop! var hans lösen. — Ett sällsamt sätt att gå till väga, tycka vi. Men Olof visste nog hvad han gjorde. Bilden står der imellertid i färger af eld och blod: Den mäktiga kungagestalten i sin röda skrud på en högrest sten, med den knorrande allmogen omkring sig — starka, härdade män med väderbitna anleten. De trängas med hvarandra, de sluta kretsen tätare och tätare, somliga hotande, andra skrämde, alla stirrande upp mot kungens i vrede flammande blick. — Hvad var det han sade? ... En Gud för alla? ... En mildhetens Gud, hvars första budskap hotade med eld och svärd? ... Men sjelfva himlen hänger öfver dem som ett hot. Tunga ovädersmoln ja-

gas tillsammans och hafvet går sin berserksgång kring den nakna kusten. Då bryter solen plötsligt ut genom molnlagren, en bländande ljuspil stryker fram öfver helgonkungen i det ögonblick han svänger sitt "lågande svärd" öfver det uppskrämde folket — och segren för Gud är vunnen.

— — — — —
 Hvilken motsats ligger ej vid första anblicken mellan Sorellas bild af de båda qvinnorna, och denna, och dock innerst, hvilket samband! "Segern, som öfvervinner världen", utkämpad med de bräckligaste vapen lika väl som med de mäktigaste!

En annan gång berättar Sorella historien om "guldhjertat", som en bekymrad moder vid afskedet från sin son fäste kring hans hals med bön, att han en gång ville återbära det till henne såsom vårdtecken på ett renadt hjerta, en luttrad och stärkt vilja. Tappadt vid väggkanten under lidelsens yrsel låg guldhjertat årtal derefter kvar i gruset, glänste emot den förvillade i frestelsens yttersta ögonblick och frälste honom från brottet. Ännu några år, och det låg hårdt slutet i den skeppsbrutnes stelnade hand, då han uppkastats på stranden nedanför moderns boning, död, men med en uppsyn så lycklig som ett inslumradt barns.

Också Magdalene Thoresen berättar historien om en moder, men det är den unga fiskarhustrun, som för att bära fram sitt barn till dopets helgande bad trotsar storm och oväder och, sittande i båten med barnet i sitt sköte, kastas våldsamt från våg till våg tills slutligen den sista brottsjön slungar farkosten våldsamt upp på land. — Båtkarlarne räddade sig, modern låg afsvimmad mellan tofterna — barnet var borta. "Vår Herre ville så ha det!" mumlade fadern och hans följeslagare och togo vägen åt kyrkan, medan modern dödsblek följde efter. Hon kunde icke som de andra böja sig under ofrivillighetens kalla lag, och sökte ännu med spejande blickar efter barnet, än ute i vågsvallet, än borta vid kyrkan, än uppe i himlen. — En kort tacksägelsegudstjenst hölls i kyrkan för den lilla skeppsbrutna menigheten, men modern fick ingen tröst. Hon brast i krampaktig gråt, klagande att Gud icke kände hennes barn, ty det hade ju icke i dopet blifvit vigdt till honom. Då närmar sig en qvinna, förtäljer att hon dagen förut förnummit något varsel, antydande att något märkligt skulle inträffa på en viss punkt vid stranden. Modern ilade dit och der låg hennes barn, inlindadt i sina kuddar och, som det syntes, af någon skonsam våg uppkastadt på land, ty ett svagt lif flämtade ännu öfver det lilla dödsbleka anletet.

Modren tryckte barnet till sitt hjerta, andades öfver de blåleka läpparne likasom för att hindra lifvet att flykta, och ilade till kyrkan, upp till altaret der välsignelsen uttalades öfver den lilla varelsen ögonblicket innan dess lifslåga släcktes. Och nu var modren lycklig midt i sin smärta — lika lycklig som modern i Sorellas berättelse då hon lossade guldhjertat ur sonens stelnade hand, ty hennes hjertas barn var bergadt undan synd och död — frälsadt till det eviga lifvet.

I deras naturskildringar framträda de båda förf:s motsatser starkast. Sorella har visserligen ett öppet öga för naturens skönhet och hon tecknar den på ett fint, men dock mera flygtigt och tillfällig sätt, som röjer stadsbarnet. M. Thoresen deremot har tydligen ammats i naturens sköte och legat vid dess moders-hjerta, lyssnande till dess mäktiga slag och aflockande det dess innersta hemligheter, för att sedan tolka dem för världen på ett språk, som ännu bär med sig likasom ett eko af forssens fall och furans sus eller bränningarnes vilda svall mot klippan.

Några exempel skola bäst åskådliggöra dessa motsatser: Då Sorella med några flygtiga penndrag tecknar springvattnet och kaprifoliebersån, med månstrålen lyssnande bakom dess blad till de älskandes sista farväl, skildrar M. Thoresen det vilda klipputsprånget, der säterflickan sitter väntande på sin yngling medan hon ser ut öfver skog och fjell och upptar dem i sin själ till evärdelig egendom. — Då Sorella målar slingerväxterna, som bilda kapitåler till pelarne utanför skogvaktarens förstugnqvist, eller rosen, (man får till ock med veta dess namn på handelskatalogen) som doftar på den fromma moderns graf, törnfri och uthållig som modershjertats kärlek, uppdrar M. Thoresen med djerf pensel bilden af "Voldshammeren" detta ofantliga, men slätformade och afrundade fjell, som påminner om inskränketens tunga hvila i sig sjelf, eller om dessa menniskor, mättade af sjelfgodhet och välbefinnande, som, hur än stormen rasar, sitta lugna i sitt hus, icke därför att det är grundadt på klippan utan för att det är — *nedgräfdt i jorden*. — Då Sorella tecknar solspelet mellan lönnarnas spetsiga blad, bänken under almarna på kyrkogården och solnedgången i gränden, som kastar sitt förklarande ljus öfver den sjunkande dagen och dess minnen, målar M. Thoresen med starka färger inloppet till Statlandet:

Det är en herrlig dag och "Staalet", klippan på den yttersta udden, ligger lik en kämpe med krökt knä helt makligt lutad mot

fjellet och solar sitt breda bröst, medan hafvet slumrar i ljus vid hans fot. — Men stämningen skiftar. Friden blir strid. Molnen hopa sig i tunga svarta massor; böljorna rulla fram som berg, tunga och blygrå, som bure de hela hafsdjupets dy på sina bugtiga ryggar, och *Staalet*, kämpan med det krökta knäet, afkastar makligheten och står der mörk och dödshotande, lutande sig fram till kamp mot den väldiga fienden och spännande knäet likasom till ridt för hvar och en af de oerhörda böljor, som vältra sig in öfver det. — Och fartyget som nyss så tryggt klöf den blanka solslätten, också det kämpar, ehuru hafvet ej deltagar i kampen utan blott kastar det från våg till våg likt något, som ligger i vägen, som måste bort, afsides, eller *under* i den eviga stillheten. — — — Men se! der höjer sig något — ett landmärke midt i bränningarne. Det är *Landego* "det goda landet." . . . När i tiden fick detta skär midt i hafvet sitt vackra namn? "Det vet ingen, men alla veta att det fick det i farans stund då frälsningen kom och den skräckbundna själen åter fick förlossning och lif i tack och lof till sin gud."

Det är frestande att fortsätta dessa utdrag, men ofvanstående må vara nog för att visa skiljaktigheten i naturuppfattning hos våra båda författarinnor, helst som vi ännu hafva många intressanta jämförelsepunkter att framhålla. Vi hafva hittills sett dem mest i allvarliga ögonblick; låtom oss nu se huru de uppfatta och skildra ett glädtigt hvardagslif.

Hvad *Sorella* beträffar är detta lätt nog; man möter på hvarje blad af hennes bok spåren af ett glädtigt, i hvardagslifvet hemmastadt sinne. Mest betecknande för denna sida af hennes skaplynne är den sista af hennes berättelser, en lifslevvande, frisk och qvick skildring af hennes "vänner i andra våningen."

Historien börjar med beskrifningen på en ung student, som just genomgått "den första förfärliga perioden i den nyblifne unge vetenskapsmannens lif — sjelfförgudningens." Den hade gått lindrigare af än vanligt för den unge *Otto* och när han åter började helse på sin tante förstod hon, att han redan var på bättringsvägen; ty föraktet för gamla fruntimmer är en bland de farligaste symtomer i den sjukdomen. *Otto* hade bland många förtjenster dock åtskilliga svagheter, bland annat den att vara ytterst konservativ i allt, som rörde qvinnan, hennes uppfostran, samhällställning och uppgift, och den gamla tanten hade haft mången strid med honom härom. Då sammanträffade de båda en jul i prestgården hos

hans far, der bland andra gäster äfven befann sig den unga Klara T. samt en lärd akademiker. Klara, uppvuxen i torftiga förhållanden mellan en anstolt moder och en förståndig, hjertegod tro-tjenarinna, hade med den sistnämndes hjälp uppfostrat sig sjelf till en god och klok flicka, som dock i somligas ögon hade det felet att ej vara "äkta qvinlig".

Här öfvergår nu förf:n till en undersökning af hvad som vanligen menas med detta epitet. Hon har hört det af män med omdöme tilldelas qvinnor, som i grunden icke varit annat än våp — och dertill dumma och småsinta våp. Men de hade då alltid varit begåfvade med trånande dufvoögon, slätkammadt hår och fin hy, de hade rört sig sjäpiget och talat sällan och lågt. Om de blickat oförskräckt ut i verlden, trygga i känslan af att vilja det goda och ädla; om de egt en mening och vågat uttala den; om ett lifligt och varmt sinne lånat lif och raskhet åt deras åtbörder då, säger förf:n, kan ni vara viss att de ej blifvit kallade "äkta qvinliga". — Fråga en man, fortfar hon hvad en qvinlighet är och ni får då veta att det hufvudsakligen är — ett doft. Om ni under det han vältaligt utbreder sig öfver detta doft närmast kommer att tänka på stoft så — skall jag visst icke förtänka er det" — — — —

Efter en treffig beskrifning på jullifvet i prestgården skildras följande scen från uppbrotsdagen:

"Det var en stilla men kulen dag, och en och annan snöflinga sväfvade sakta ned mot fönsterrutan i gröna förmaket, der vi slagit oss ned efter middagen. Jag mins ännu så väl den bild af trefnad, som mötte mitt öga, hvarje gång jag såg upp från min stickstrumpa, eller rättare — jag måste bekänna det — från de stilla sjelfbetraktelser, i hvilka Jon Blund, som vid den tiden på dagen öfvar ett förunderligt välde, sökte indraga mig. Klara och Otto sutto inbegripna i djupsinniga betraktelser öfver ett parti schack, och jag tviflade ej på hvem som skulle bli den vinnande, när jag såg, huru förströdd han lät blicken följa den hvita handen, som dröjande flyttade pjeserna, eller lyftes mot det fagra ansigtet, som betänksamt lutade sig öfver bordet.

Emma satt vid sitt staffli och målade kontraster till tafflan utanför fönstren, och liber studiosus följde med synbar förundran huru fort blommor, blad och hela kronor slogo ut — på duken. Längre bort i rummet ackompanjerade Stafva sin fästman, när han vid pianot med en rätt vacker basstämma sjöng: "På nattlig strand vid svall och bölja". En svag lukt af tobak förmärktes

genom den öppna dörren till prostfars rum, der värdfolket i hvar sin länstol blundade den vanliga lilla middagsblunden; och när jag nu dertill lägger — det bästa till sist — magister docens gömmande sitt inbillade belvederiska hufvud bakom nyaste tidningsbladet, så kan ni visst föreställa er, huru der såg ut i gröna förmaket i V:s prestgård den der stilla middagsstunden på nyåret.

Ingen anade, att det blåste upp till storm från tidningsspalterna, förrän magistern häftigt utbrast, i det han vredgad kramade bladet i sin hand:

"De äro då rent bindgalna!"

"Hvilka?" frågade jag förskräckt och obehagligt störd i min sista lilla betraktelse.

"Åh, dessa skribenter, pratmakare och reformatorer; dessa pennfäktare utan rim och reson, som draga i härnad för qvinnans så kallade rättigheter, som vilja göra henne till ett oting och framför allt betaga henne just den sköna rättigheten att vara qvinna!"

"Det var betänkligt", sade jag kort.

"Mer än betänkligt, det är vanvetigt", svarade magistern och förde fingrarna upprepade gånger genom sitt upprättstående hår. "Hennes sfer är hemmet, naturen har sjelf anvisat henne den —"

"Garde la reine", hördes Ottos röst.

"— och nu äflas man att göra henne likställig med mannen, som det heter, och föra henne in på banor, der hon blir en afgjord motsats till hvad hon bör vara och, som sagdt, ett fullkomligt oting."

"Jaha", sade jag och tog till strumpstickorna, "det är sant, en motsats — hon är nu i hög grad ett ofullkomligt ting."

Magistern såg på mig, men jag såg på avvig-maskan och låtsade som märkte jag det ej.

Han fortfor: "Man har helt nyss drifvit igenom att göra henne myndig, och följderna skola nog ej utebli —"

"Nej, jag hoppas visst det", inföll jag.

"— och nu skriker man på nya rättigheter; man vill hon skall studera, och bland abstrakta spekulationer och teorier skall det qvinlighetens fina doft, som utgör hennes ovanskliga prydnad, snart ohjelpigt dunsta bort."

Der hade vi "doftet" igen!

"Det skall bli treffigt", inföll studenten och strök mustaschen in spe, "när hon kommer med på sexorna, att se henne med cigarren i munnen och glaset i hand."

"Aj! — den stackars bonden!" suckade Klara vid schackbrädet.

"Min unge vän", tog jag till ordet, "anser ni studier och vetande omöjliga utan eller oskiljaktiga från cigarrök och punschångor, så beklagar jag er. De tyckas visst utgöra de öfvervägande ingredienserna i manlighetens "doft", men tro mig, dervidlag behöfver ni ej frukta intrång på era rättigheter, och det plus, ni påräknat i trefnaden på sexorna, torde nog utebli."

Studenten rodnade och bet sig i läppen. Naturligtvis var frestelsen stor att försöka sig med en uddig replik, men man nöjde sig för en gångs skull med ett öfverlägset leende och ett fortsatt ifrigt nypande i den blifvande mustachen.

"Nöjd drar jag fattigdomens boja", sjöng adjunkten just då med vibrerande röst och en mörk blick på sitt otacksamma auditorium.

Otto hade flera gånger vändt sig oroligt på stolen och gifvit mig en och annan underlig blick, i synnerhet när Klara tycktes intresserad lyssna till samtalet, men ännu hade ingen af dem deltagit deri.

"Det är förunderligt att höra en äldre dam hylla den nya tidens revolutionära idéer", förvånade sig magistern.

"Nej, alldeles icke underligt, min herre, när man ej är blind för att de äro oundvikliga följder af bristerna i l'ancienne régime", svarade jag.

"Brister!" Skada att ej vår Herre hade förmånen af emancipationsvurmarinnornas goda råd, när han skapade man och qvinna!"

"Nej, skada, herr magister, att skapelsens herrar, som ju i allt veta så väl besked, tyda hans rådslag till förmån för ingen annan än sig sjelfva."

"Min nådiga", sade magistern, "jag tvistar ej gerna med damer och vill ej inlåta mig vidare i ämnet — man blir sjuk blott af att tänka derpå — men ni måste tillåta mig förklara, att en lärd i stubb är en i hög grad obehaglig företeelse; att det misskläder det täcka könet att öda tiden med latin och filosofi, och tro mig, i de flesta mäns ögon skall det alltid bli en styggelse att se dissektionsknifven i en qvinnas hand, eller hennes fina fingrar nedbläckade af pennan, hvarmed hon skrifver sedeln till valurnan."

"Schack!" ljöd det från spelbordet.

Han hade rest sig upp och stod med imponerande hållning och blängde på mig med sina runda ögon, så jag blef helt lustig till mods.

"Ni måste tillåta mig förklara", svarade jag demonstrerande med strumpstickorna, "att inbillningen är värre än pesten och att det stadiet af sjukdomen, i hvilket ni befinner er, högligen misskläder det starkare könet och spelar er många fula spratt. Är verkligen latin och filosofi mera tidsödande än romanläsning och broderi? Är verkligen — märk, jag säger *verkligen* — dissektionsknifven mindre prydande än köksknifven? När en qvinna brukar den ena för att skaffa sig vetande och kunskaper till lidande likars hjälp, är hon då *verkligen* mindre qvinlig eller ädel, än när hon skickligt svänger den andra vid de dissektioner af mångahanda slag, som köksvetenskapen fordrar till fromma för mannens gom? Eller vanprydes *verkligen* hennes "fina fingrar" mera af bläckfläcken de möjligen få, när hon tecknar sitt namn för valurnan, än om hon förvärfvar den, när hon skrifer pjollriga utgjutelser till sin utvalde? Vet ni, den ena biter ej värre i än den andra — och för båda fins det bot i — tvättskålen."

Också jag reste mig upp. "Matt!" ropade i detsamma Klara skrattande, som sprang upp från bordet, och i det hon lade sin arm i min sade hon:

"Men hvar skall magister B. och de med honom liktänkande få bot för det, som är värre än pesten, tant?"

"Magistern fruktar jag är obotlig."

"Ja, helt visst, min nådiga", skyndade han att försäkra.

"Då bör han söka sig in i ett hem för obotligt sjuke", skämtade Klara.

"För Otto deremot", inföll jag och vände mig mot bordet, der han stod tyst men blossande röd och lade in schackpjeserna, "kan man hoppas allt af — operationsknifven i en qvinnas hand."

Klara log glad och sade, i det hon lade handen på dörrlåset: "Det vore ju nästan att, som ordspråket säger, taga boten hos soten. Ett slags homöopatisk kur, eller huru, magister B.? Similia similibus curantur heter det på missklädelig latin."

Hon skrattade, neg skälmskt för magistern och var i ett nu utom dörren. Magister docens såg efter henne med en sur grimas och återtog sin tidning.

Äfven jag lemnade rummet och gick in till mig i gästkam-maren innanför stora salen. Jag började reda ut en trasslig garnhärfva. Den syselsättningen har en förunderligt redande och jemnande inverkan äfven på tankarna och tålmodet, och jag tager ofta min tillflykt till den, när ett eller annat stör deras jemvig. Inte för det att samtalet med magistern vidare grave-

rade mig, men hvar helst man stöter på fördomar, så verka de nedslående.

”Någon emancipationsvurm är jag ej”, tänkte jag och nystade, ”men jag vill ha utvecklingsfriket och plats för kvinnans anlag så väl som för mannens. Naturen anvisar kvinnan hennes sfer, heter det, ja, det tror jag med, men därför tror jag också, att naturen har del i de anlag, som stundom så oemotståndligt vända hennes längtan och håg mot kunskap, vetande och en friare ställning. Jag är så dum, så jag begriper sannerligen ej hvarifrån de annars skulle komma, och tills man kan anföra någon annan tillfredsställande källa, skyller jag på naturen. Hemmets sfer rymmer dessutom ej alla, och den kan godt behöfva renas från den tryckande luft, som just till följd af kvinnans brist på ädel frihet och verklig upplysning, blifvit införd deri. — Byta tankar med motståndsvurmarne båtar föga, ty de ha de mest barocka föreställningar. Att göra några stackars medgifvanden är att vända ut och in på naturen, upp och ned på verlden, mena de. För min del tror jag ej, att naturen låter vända på sig; men att männen ha förvända åsigtter om både den och kvinnan, det vet jag, och därför ber jag till vår herre för deras omvändelse.”

Den frihetshatande Otto var verkligen fångad af den frisinnade Klara, och några år senare finna vi de unga tu bosatta i andra våningen af det hus tanten bebodde, sedan de utkämpat mången strid om kvinnans uppgift samt genomgått en plötslig rubbning af sin ekonomiska ställning, utan att kärleken derigenom lidit något afbräck. Ännu en pröfning tillkom dock då Otto nödgades mottaga ett förordnande, som skulle hålla honom ett helt år aflägsnad från hemmet. Klara beredde sig att under hans frånvaro spara till det yttersta, för att kunna afbetala något på deras skuld; men då erbjöds hon af en gammal vän till familjen, bankdirektören X., plats som kamrer i banken. En bättre utväg att underlätta Ottos arbete och bekymmer kunde ju ej tänkas; men hon visste väl att om han tillfrågades skulle han genast tillbakavisa anbudet. Efter mycken tvekan och på inrådan af Ottos far antog dock Klara platsen utan mannens vetskap, arbetade med gladt mod hela året och inlöste helt stolt Ottos skuldförbindelse till banken med behållning af sitt arbete.

Men nu närmade sig tiden för Ottos återkomst och med oro öfverlade Klara och tanten om bästa sättet att yppa hemligheten.

En dag hade Klara gått ut, då hörde tanten en mans steg i trappan, dörren öppnades, och — Otto inträdde.

"Jag reste mig hastigt från stolen" fortfar förf:n "och skyndade emot honom med utsträckta händer, i det jag sade:"

"Käraste barn — hvar kommer du ifrån — som en tjuf om natten? Välkommen, välkommen!"

"Tack, tant", svarade han och såg sig omkring. "Jag tyckes ej vara väntad? Hvar är Klara? Har ej mitt bref kommit fram?"

"Bref? nej, vi ha hvarendaste stund af de senaste långa dagarna längtat och väntat att få underrättelser om, när du skulle inträffa här, men intet bref ha vi hört af. Så-rysligt ledsamt, att Klara just skulle vara gången bort i ett ärende, men hon återkommer visst snart. Ack, en sådan glädje, en sådan öfverraskning!"

"Då har väl brefvet blifvit bortslarfvadt, som ofta händer", sade han och satte sig ned.

Han såg trött och håglös ut. Det kunde ej ensamt vara missräkningen och att hans emottagande i hemmet så litet motsvarat hans förväntan; tydligen tryckte något annat, oberoende deraf, på hans sinne, men hvad? Männ' tro detsamma, som jag bar på mitt samvete? Hade redan någon varit framme och upplyst honom? — och kände han sig verkligen så missnöjd med Klara, att det störde honom i återseendets stund? Alla dessa frågor trängde sig på mig och gjorde mig liksom litet besvärad och häpen, och jag visste ej riktigt hvad jag skulle säga eller inte säga, ty att sjelf beröra den ömtåliga punkten ville jag naturligtvis i det längsta undvika.

"Om Klara visste hvad som väntar henne här hemma", sade jag slutligen, "finge hon visst vingar."

"Hm", svarade han och log ett besynnerligt leende; "flygtig nog förut."

Jag såg på honom förbluffad och frågande. Han fortfor:

"Det är kanske ej alltid man kommer lägligt, äfven efter nära ett års frånvaro."

"Åh kors, så du talar", sade jag och kände mig riktigt ängslig.

"Och Klara har ju under min frånvaro, efter hvad jag hört och kan förstå, fyllt tiden på ett sätt, som tydligt låter mig inse, att hon väl ej särskildt finner någon lycka i min hemkomst."

Det var klart, att han visste allt.

"Åh, Otto! Huru kan du taga det på det sättet? Hvem kan ha sqvallrat om hvad vi hoppades ej skulle komma till dina öron förrän här hemma på samma gång som förklaringen?"

"Ack! sådant bäres omkring af många tungor, men senaste beviset ligger der nere i hennes rum — en rulle handlingar på-tecknad: till kamreren i banken. Det tyckes då som om förhållandet redan hunnit långt. Som jag säger — i hennes rum. Du har illa bevakat min skatt, tant." Han böjde hufvudet ned i handen.

"Åh ja, men herre Gud, söta Otto", sade jag alldeles bestört, "ännu en gång, tag det ej så der allvarligt. Hon gjorde det för din skull och trodde du skulle inse fördelarna. Stackars lilla kamrer!"

Han stirrade på mig en lång stund och sade slutligen: "Antingen hör jag ej rätt, eller också måtte en af oss vara från vettet. Ja så, du beklagar honom — den eländige!"

Nu var det min tur att stirra som ut i ett mörker, men länge dröjde det ej, förrän det dagades, och jag begrep allt. Jag höll på att brista ut i ett gudomligt löje, men hejdade mig lyckligtvis och var nu fullt herre öfver situationen. Af naturen hade han benägenhet för litet svartsjuka, han hade på ett eller annat sätt, som väl sedan skulle bli uppenbaradt, fått kamreren om bakfoten, om jag så får uttrycka mig, och satt nu der, ett inbilladt offer för en flyktig kvinnas trolöshet.

Jag tog på mig en mystisk uppsyn, slog ned mina ögon, knäppte ihop händerna och lät tummarna kretsa omkring hvarandra, allt under det jag satt tigande och gåtfull som en sfinx. Äfven han satt tyst, men när jag förstulet betraktade honom, såg jag, att frågornas ström snart skulle bryta lös.

"Tant", hette det slutligen, "jag vill ej nu förebrå dig, men jag fordrar, att du på samvete, kort och bestämdt, utan alla vanliga kvinnoundanflykter, besvarar mina frågor."

"Skall ske", sade jag.

"Huru länge har detta varat?"

"Se'n strax efter din afresa."

"Märkte du ej genast förhållandet och kunde varna Klara?"

"Jo, jag märkte och varnade som för en turk — minst."

"Har — den der — kamreren ofta synts här i huset?"

"Hvar eviga, endaste dag."

"Så—å! Man har då umgåtts på förtrolig fot?"

"Intimt."

"Det blir allt bättre och bättre! Hur ser han ut?"

"Vacker som en dag — ett riktigt fruntimmersansigte."

"Ah! — en adonis, som rört äfven ditt gamla hjerta. Kanske du äfven i din godbet tillåt it dem att träffas här?"

"Ja, ty de voro oskiljaktiga."

"Vid Gud! detta är ovärdigt! Du tyckes till på köpet håna mig i min olycka med dina skamlösa svar."

"Som du begärt: korta och bestämda utan alla vanliga qvinnoundanflykter."

Han såg på mig, liksom anade han oråd, reste sig upp och började mäta golfvet med långa steg. I detsamma rycktes dörren upp, och Klara, strålande af kärlek och lycka, störtade in, slog båda armarna om hans hals och ropade: "Otto! Otto! Gud vare innerligen lofvad, att jag har dig åter!" Och hon gömde sina af glädjetårar fyllda ögon vid hans bröst.

Oemotståndligt betvingad af den sanningens innerlighet och värme, hvarmed hon helsade honom, slöt han henne hårdt i sina armar och kyste hennes mun.

»Den första tanke, som Loke hade,
Det var en lögn, och han sände den
I qvinnoskepnad till jordens män»;

deklamerade jag. "Se Otto, så falskheten lyser ur ögonen på den der förkroppsligade lokestanken!"

Han såg upp och sade brydd: "Jag märker, att jag är föremål för något slags mystifikation. Klara, upplys mig."

"Han vet allt om kamreren, Klara", sade jag.

"Ack, Otto! du är ju ej missnöjd på mig?"

"Ne-nej — men jag förstår ej riktigt — hvem är han?"

"Adonis, som rört mitt gamla hjerta? Jo du, *han* är *hon*, som hvilar der vid ditt", sade jag.

"*Han* är *hon* — som hvilar — "upprepade han och stirrade på mig som en drömmande; men plötsligt vaknade han, ljuset gick upp för honom, och med ett långt: "Ah!" dolde han sin förlägna uppsyn bland sin hustrus vackra lockar.

"Ja, *hon*", fortfor jag, "som under hela denna långa tid ingen annan tanke haft än på dig och din lycka, som arbetat och sträfvat från dag till dag, från morgon till qväll — fastän ej med synålen — för att lätta din börda och som ej ens en gång, till följd af dina förvända idéer, kunnat trygga sig vid den tanken, att du skulle förstå och gilla hvad hon gjort. Fall ned på dina båda knän som en fattig syndare och afbed dina ovärdiga misstankar nu och dina enfaldiga misstag förut och lofva bättring."

Vet ni, han tog mig rakt på orden och föll ned på sina knän, med hela sitt vackra ansigte stämpladt af verklig och djup rörelse; men hvad han sedan sade till Klara, derom vet jag lika

litet som ni, ty jag gick in i sängkammaren och stängde dörren. Man är ibland så hjertans öfverflödig, skall jag säga.

Det löjliga missförståndet med afseende på kamreren och deraf följande sjukdomsattack hade, oberäknadt det naturliga anlaget, haft sin grund i följande:

I det svar, bankdirektören skref till Otto på hans bref om anståndet, hette det: "att lånet redan blifvit inbetaldt af bankkamreren i samråd med Ottos fru." Han funderade mycket öfver hvad det ville säga och sökte först inbilla sig, att direktören haft ett anfall af distraktion och förvexlat person; men tanken derpå förföljde honom dock, och — sjukdomssymptomen började. Ett par dagar derefter anträdde han sin resa hem. På jernvägsstationen i F. sammanträffade han hastigt med en bekant häri från orten, som, just då tåget sattes i gång för att föra Otto vidare, tillropade honom genom kupéfönstret: "Det var sant! gratulerar till kamreren!" Nu infann sig feber. Ni känner, huru han vid sin hemkomst fick ögonen på den der pappersrullen i sin hustrus rum, och då — bröt det onda ut.

Efter de små episoder, som jag nu omtalat, föllo vi åter in i vårt gamla hvardagslag igen, fastän nej — mycket var nu annorlunda. Ej ens en skugga af "corde sensible" eller "pénible," hvilket ni vill, smög längre bland dagrarna i andra våningen; allt var der så leende, så ljust, och återskenet räckte hit upp i den tredje." — — —

Huru de ungas öde sedan utvecklade sig lemna vi åt läsaren att lära af Sorella sjelf. De fragmenter vi här anført äro endast afsedda att gifva ett begrepp om den qvicka och glädtiga sidan af hennes författarskap.

Ett stycke, motsvarande detta i frisk färgton och ljusa, lätta dagrar är M. Thoresens skildring af Levanger stranden, som vi här återgifva på hennes eget språk.

"Det er idethele Søndmørs ejendommelige Skjønhedspræg, at midt i det Ørkenagtige, hvor Naturens strenge Miner ikke ved en Trækning forraader Smilet, springer pludselig et Billede frem, og det ler over hele Ansigtet. Et saadant leende Aasyn er netop Leganger. — Den brede Landevej, som løber langs med Stranden, og som senere skal forbinde Herø Præstegaard med den nye Annekskirke, som her er under Bygning, viser hen til en glad Samfærdsel; — thi det er jo saa, at hvor Vejene brede sig, der mødes Menneskene i Kulturens store og smaa Ærinder!

Intetsteds paa Søndmor danner Fjeldene slige bløde, bølgende Linjer! I tre til fem, ja seks Højder stige de op bagved hinanden; hvor den ene Runding synker, hæver sig den anden, indtil de Bagerste og Højeste række fremover de Andre med sine takkede Tinder og sine blændende hvide Sneskavl. — Men det er just ikke saa som det viser sig, naar Taagerne væve dem sammen med sit luftige Spind. I Virkeligheden ere disse Højder næsten allesammen skilte og staa fjernt fra hinanden, og heraf fremkommer da netop hint vekslende Spil i Farverne, hvorved en Højde staar svøbt i det lyseste Blaaskjær, medens en Anden ved Siden af bærer sin tunge mørkebrune Taagekappe, der hænger den sid og bølgende ned om Foden, — at En staar solbestraalet, medens en Anden fryser sammen i et graanende, vandtrukket Kuldeskjær, — og at naar Solen daler, de Laveste falde hen i blaasorte Skygger medens Sneskavlerne af de Højeste rage op over dem, som udformede i glødende Jern.

Og saa træder Livet til og fortæller Resten! En Baad skyder hen over Vandet, den roes af en eneste Mand; thi det er et Snarærinde fra Folket over paa hin Side. — Omkring en gammel Baad, som er optrukken paa Stranden, lege et Par Smaabørn, medens en Anden med fint, nymalet Udstyr skyder fra Land, efter at raske Unggutter have stelt Alt istand til en Lystfart. Og under detta gaar Arbejdet raskt og kvikt oppe i Lien, hvor Græsset slaas. En Liaa stryges, et Par Gjenter skrige op og le, saa det gi'r Ekko i Fjeldet. En Gut kommer springende nedover Hougene, og en Hund farer gjøende bag efter; saa gjør han et Hop over et lidet Elveløb, Hunden bag efter og napper ham i Benet, da river han Huen af og kaster den efter Hunden; men før han er naaet Stranden, er Hunden der ad en Omvej med Guen i Munden. — Saa høres der pludselig et Sus oppe i Lien, som af et stærkt Vindkast, det er en samlet Skare af Trost, som slaar ned fra Fjeldet i et Kirsebærtræ med halvmoden Frugt; men idetsamme aabnes et Vindu i et gammelt Hus og der jages ud efter dem, da sætte de i et Skrig, og hele Skaren stryger, ligesom baaret af et Vingekast, tilbage i Fjeldet igjen. — Det er Livet i de smaa Træk, Livet i Forhold til Naturen; hvor de store Drag komme frem, er det Skjæbnehistorien, og den bærer, her som der, sin Overskrift, ens for Alle: Døden formedelst Synden og Synden formedels Døden. — Men paa denne Maade kunde det synes, som om der var Fare for Livets Poesi; thi naar Kulturen jevner Alt, hvor er da tilslut den Sten, som krummer Vejen,

saa Lys og Skygge brydes? — Dog det har ingen Nod! Hjertet er der altid, og der vil bestandig blive Nogle af Sten, som kunne knuse de Bløde, og atter Andre saa stærke i Kraft og Godhed, at de kunne oprejse de Svage. Dette er da isandhed et poetisk Stof, som vistnok baade kan fortyndes og fordærvs af Kulturen, men hvis oprindelige Væsen den dog aldrig kan faa Bugt med.

To unge Ansigter med milde Træk fortalte just her to glade Hjerters lille Historie, skjønt Ordene, som fulgte med, kom snurrig nok frem og forklarede oftest Meningen gjennem en Modsigelse. Dog satte den sig fast i samme Stund som et Billede paa den fagre Baggrund, og da Rammen lukkede sig om det Hele, var den med.

Det var saa, at Gutten skulde arve Gaarden efter Faderen, thi en ældre Søster, som var gift for flere Aar siden, havde faaet Hælvten af sin Arv udbetalt. Resten skulde staa hen i Gaarden til Faderens Død, og da svares som en aarlig Afgift. Han var saaledes en velstaaende ung Mand. — Gjenten derimod var en Husmandsdatter og den ældste af fem Børn, som Moderen for længe siden var død fra, og som Faderen ernærede ved sit Arbejde. Hun havde følgelig ikke andet end sit yakkre Ansigt og et kvikt, uforfærdet Sind at sætte op imod; Noget hun selv tyktes var lidet og usselt, men som Gutten tog for saa stort et Mon, at han sletikke ønskede sig mer, især da han selv havde Alt, hvad der forresten behøvedes.

Saa gik han da endelig en Dag frem for Faderen med det Ønske at tage Gjenten til Hustru, og var ikke saa forknyt endda; thi hun var vel likt af alle Mennesker, og mangt et godt Ord var faldet om hende i Gamlingens Nærhed. — Der hjalp hverken sure eller søde Miner, hverken gode eller onde Ord, saalænge *han* ejede Gaarden, skulde ikke Husmandsgjenten spidse Munden efter det Fad. Og derved blev det. Gamlingen truede ihærdig tilbage hvert Ord af Sønnen, ja lige indtil Minerne, saa der var ikke andet for at gjøre end tie og vente.

Imidlertid havde Faderen det ikke godt. Hans Hustru var død for flere Aar siden, og fra den Tid havde en gaumel Enke, der var i Slægt med den Afdøde, stelt for ham; men hun var sær af Alderdom, og han var vanskelig af Sygdom, og det bar ikke godt ihop. — Huset stod rigtignok og saa ud som det plejede, dog ved nærmere Tilsyn viste Affældigheden sig alligevel; thi Vanskjøtsel hoer jo op, idet den bryder ned.

At nu Sønnen havde et skarpt Øje for dette, var ingen Under, han vidste hvor det Bedre kunde komme fra, men selv Faderen var led og kjed af det for længe siden; dog tale om det, nej! — da satte Gutten allerede Minerne til, og Gamlingen vidste saa vel, hvad der vilde komme. — Nej! da før drages med Støv og Affald, til han selv laa hen som et Affald, og de bar ham fra Gaarde!

"Saa gaar han her og ta'r sig onde Dage, bare paa Trods" sagde Gutten, naar han om Kvelden mødtes med Gjenten et eller andet Sted, hvor Gamlingen ikke saa dem. "Grættten er han og værre bli'r det for hver Dag, som gaar. Jeg skjønner ikke hvor dette skal ende? Fillet og ussel er han i Klæ'r; thi aldrig flier hun om ham, og ynke sig gjør han hver Gang, han lægger sig, saa jeg er sikker paa, hun ikke vørrer ham saameget, at hun grejer Sengen hans." Og dermed fortrak Guttens Ansigt sig, saa hver livfuld Mine gled over i harmfulde Vrængninger, og han saa ti Aar ældre ud end før.

Da fik Gjenten en Tanke, som hun vel ikke vidste hvor bar hen, men som desuagtet blev til det Fingernap i Sagen, hvorved hun hurtig drog den over til sig i aaben Favn. — Hun skjønnede nemlig, at dette Forhold efterhaanden havde taget Noget af Guttens glade Sind og gode Hjertelag fra ham, og som en Rædsel slog den Tanke hende for første Gang: det kunde komme dertil, at Sønnen ønskede Livet af sin egen Fa'r! — Men der var Gudskelov et rigtig varmt Livsmød i hende, og det føder jo Haab! — Hun gav Gutten et glad Afskedsnik, den Kveld ligesom de andre, men gjemte sine Tanker. Da næste Dag kom, smøg hun ved Middagstide om bag Vaaningshuset, hvor Gamlingen havde sit Soverum, og hvor et Fag Vinduer vendte ud imod to store Kirsebærtræer. Det ene Vindu stod aabent, og i Karmen laa en lang Kjæp, som han brugte til at jage Trosten bort af Træerne med. — Hun betænkte sig et Øjeblik og saa sig omkring, thi uagtet det var lige i Spisetiden, var hun dog ræd for et Øjenvidne; men hun kjendte sig hurtig tryk, — det var jo en god Gjerning, som skulde øves, skjönt det maatte ske i Smug. — Saa satte hun raskt Foden paa Graastensmuren og med et Sving var hun inde gennem Vinduet, som hun trak til efter sig, og nu gik det hurtigt med Foretagendet. Sengen blev redt, Straa og Rust samlet op af Gulvet og kastet ud, og Stunden efter hoppede Gjenten, saa let som en Skjære, ud af Vinduet igjen med en liden Bylt under Armen. — Nu bar det raskt

afsted hjemover til Fa'r og Sødskende, og hun stelte for dem med godt Mod og glad Ansigt. Men Ingen fik Besked om hvor hun havde været, eller hvad hun havde gjort, uagtet Hver kom med sit Spørsmaal.

Saa gik nu Sommertiden hen. Gamlingen fik Hygge af Livet, og orden og Renlighed var omkring ham, at sige i hans eget Rum, men det var ogsaa her han mest krævede det. — Det tyktes ham nok en og anden Gang lidt rart, at Kjærringen nu lige med Et havde faaet det over sig at stelle saa godt for ham, især da hun forresten gik og drog sig, tvær og tung, omkring imellem dem, som hun plejede; men saa blev der ikke talt Noget om det; han tog det, som godt var, og lod det Andet staa hen.

Endelig kom Høsten. Kirsebærrene vare spiste for længe siden, og der trængtes ikke længer et Vindu paa Klem efter de rovgridske Fugle. Saa blev det lukket, thi Vinden drev koldt imod, og Træerne viftede og slog ud med Grenene, som om de vilde mane hvert levende Liv til at opgive al denne Eftersnak om Sommeren: det var forbi, forbi, forbi!

Dette blev en liden Hage ved Sagen, og Gjerten maatte betro sig til Gutten. Men han fik det let indenfra stelt saa, at hun kunde fortsætte sin Gjerning, hvad Vejr det end var. — Da hændte det, at Kjærringen blev liggende syg et Par Dage, og at just samtidig med dette Gutten var paa en liden Rejse til Aalesund, hvor Faderen altid plejede at gjøre sine Høstindkjøb. Da blev Gamlingen pludselig opmærksom! — Kjærringen havde ikke rørt sig ud af Sengen i to Dage, og desuagtet var der hygget og stelt om ham! Ja lige til det, at en gammel Vest, som han gjerne bar om Vinteren, var hængt op paa en af Sengestokkene, renvasket og med nye Knapper, — det var en Snurrighed! — "Hvem af Gjenterne er det, som steller til inde hos mig?" spurgte han Kjærringen. — "Ja, hun vidste ikke om nogen Tilstellen, hun! Der var dem, som sa', at *hin Gjente* gik her om Dagen og smøg indom, — gik hun ikke Dørvejen, saa fandt hun sig frem paa anden Vej, — det skilte ikke hende. Var det ikke vel nok, som hun havde gjort det, saa var det bra om Andre gjorde det bedre."

Gamlingen svarte hende ikke et Ord, men han smagte paa det. — "Ja saa, det var gaaget til paa den Maaden! Naa." — Da nu Middagstiden kom, lod han Tjernerne gaa tilbords alene og gav sig Noget at stelle med paa et Sted, hvorfra han nøje kunde se Alt uden selv at sees. — Ganske rigtig! Da en Stund

var gaaet, kom Gjenten smygende om Hjørnet, keg til Siderne, trak Vinduet til efter sig. — Den Gamle nikkede med en snu Mine til dette og listede hen foran Vinduet, hvor han gav sig Noget at pusle med inde mellem Træerne, brækkede en tør Gren af paa et Sted, pillede lidt i Barken paa et andet, — hostede saa en Gang imellem og holdt det gaaende saaledes, medens Gjenten allerede for længe siden var færdig med sit Stel og stod som paa Naale inde bag Ruden for at finde et Øjeblikks Frist til at smutte væk igjen.

Men det kom ikke. — Uagtet Gamlingen paa denne Tid var vant til at hvile i sin Seng og i mer end sin halve Levetid ikke havde undladt at følge denne Vane, vedblev han dog idag at holde sig oppe. — Saa gik det endelig mod Daghædningen og endnu stod Gjenten angst og grædende indenfor, medens den Gamle ihærdig og smaanynnende holdt sig udenfor. — Da skjød en Baad med tre Mand hen over Vandet og landede ret nedefor Haarden, og en Stund efter kom Sønnen ilende raskt opover Vejen til Faderen.

"Gaar Du her paa denne Tiden?" spurgte Gutten.

"Aaja", svarede Gamlingen, "jeg er ude at fange Trast."

"Det var rart; hvordan bær Du Dig ad med at fange dem?"

"Aa, det er ikke saa rart endda", sagde han, "jeg sætter op Vindøjet der, og naar da En smætter ind, slaar jeg det til igjen."

"Har Du fanget Mange paa den Maaden?" spurgte Sønnen leende.

"Ja, jeg har En, men den er ogsaa rar", sagde Fa'ren med et listigt Øjenblink. — Sønnen studsede lidt og saa bort til Vinduet. — "Ja, Du kan jo gaa did og se efter."

Gutten gik lidt tung derhen; thi der anede ham Noget, men da han blev var Gjenten, som stod grædende bagved Ruden og var saa bleg som et Linklæde, vidste han ikke, hvad han skulde gjøre, og han blev staaende og saa forskrækket paa hende.

"Naa", knurrede Faderen bagved, "kanske er ikke Buret bra nok?"

Gutten vendte sig og saa ham ind i Ansigtet. Da med Et skjønnede han Meningen. — "Jo, Gud velsigne Dig, Fa'r", udbød han, "det er saa bra, som Nogen kan ønske sig!" og saa lo han med Graaden i Halsen, rev Vinduet op og satte i et Hop ind over Karmen til Gjenten. "Jamæn fangede jeg to med en Gang", sagde Gamlingen og keg ind til dem. —

Saa endte dette til Alles Glæde, og der gik ikke mer end den knappest Tid, som trængtes til at ordne sig i, før Gjenten drog ind som Ungkone paa Gaarden, og da stod der aabne Døre og bød velkommen til!

"Slig ender det ikke altid med den, som stjæler sig ind anden Mands Hus!" sagde Gamlingen.

"Meningen var god", svarede hun.

"Ja, det er bra nok, det", sagde han og saa polisk ud, "men Du vilde saa magtstjæle mig ligevel, — for nu er det nok bedst jeg blir Kaarmand med en Gang; jeg duger saa ikke til Andet."

"Du duger saalænge Du lever til at raa' for Dit", brød Sønnen af. "Jeg liker ikke det, at en Fa'r gaar og sniger sig til den Brødbid, han skal ha', efterat han har gi't fra sig Alt."

"Du er en bra Søn", sagde den Gamle. "Ja, ja, saa vil jed raa' for Mit, jeg vil ikke friste Dig, — Ingen ved, hvor langt han rækker, før Kisten er maalt. — Men raa' med skal Du."

"Det vil jeg, Fa'r; og saa skal Du min's, at Du er gammel, og jeg er ung."

"Vel, vel!" sagde Faderen og nikkede til; men der sad en liden Spøgfugl i ham, og derfor vendte han sig til Svigerdatteren med sit listige Øjenblink. — "Tænker nok, Du skaffer mig lidet Gran at stelle med, naar Vorherre vil?"

Men hun vendte sig fra ham og svarede ikke. — Sønnen lo og nikkede til Gamlingen, og denne listede sig op til Bordenden for at tage sig en Hvile i Højsædet. — Der skinnede Solen vakkert ind over hans graa Haar, mens Sønnen arbejdede ude paa Ageren, og Ungekonen stelte med Kjøkkenet og nynnede til sin Gjerning."

Man ser af denna intagande skildring att icke heller M. Thoresen saknar öga för det lätta tch glada i lifvet. Stundom kan hon äfven med några mästerliga drag återgifva det komiska, till och med det burleska, om ock det stora och allvarliga, det kämpande och segrande, synbart ligger hennes skaplynne närmast.

(Forts. i nästa häfte).

9. Om den gifta kvinnans eganderätt.

Frågan om gift kvinnas eganderätt har under det sista halfåret skridit raskt framåt:

— *En ny ströskrift till belysning af frågans ställning och särskildt af öfverläggningen vid juristmötet i Kjöbenhavn har utkommit;*

— *en förening har, under benämning "föreningen för gift kvinnas eganderätt", bildat sig för att verka för frågans lösning i syfte att makarna må råda hvar och en öfver sin egendom och arbetsförtjenst;*

— *en motion i samma syfte har af en medlem i 2:dra kammaren, Herr Walldén, ingifvits till riksdagen;*

lagutskottet har affärdadt denna motion med "ett blekladt nej;"

— *en reservation mot utskottets beslut har afgifvits af en ansedd jurist, Herr Philipson, hvori påyrkas egendomsgemenskapens bibehållande och målsmansrättens upphäfvande, således i det närmaste hvad vi uttalat som vårt önskningsmål.*

Detta var hvad vi kunna kalla den första akten i stycket, der den egentliga handlingen förberedes. Den andra började med föreningens sammankomst den 13 Mars, i hvilken många af riksdagens ledamöter deltog och hvarunder frågan af framstående talare erhöill en intressant och mångsidig belysning. Icke minst varmt förordades den af landtbefolkningens representanter, hvilka bland annat yttrade, att det äktenskapliga förtroendet, långt ifrån att förlora skulle vinna på en större likställighet mellan makarne; att många lyckliga äktenskap visserligen funnes, men detta *i trots af* ej såsom man ville låta påskina *i följd af* lagen, m. m. Med synnerlig värme framhöll Herr Siljeström reformens vikt ur *etisk synpunkt*. Resultatet af föreningens sammankomst var beslutet att söka verka för en anslutning till Herr Philipsons reservation vid den stundande diskussionen i kamrarne rörande lagutskottets betänkande.

Riksdagsdebatterna bilda 3:dje akten i vårt lilla drama eller sista ledet i den utvecklingskedja frågan genomgått. De egde rum den 15:de Mars, i första kammaren på förmiddagen, i den andra först vid nattens inbrott. En vackrare och mera intressant debatt än den i första kammaren får man sällan höra. Icke som skulle motståndaren uteblifvit, eller låtit sig nedtystas; långt derifrån! Men de tvänne vapen man hittills inom dessa kretsar hufvudsakligen begagnat för att bestrida reformer af denna art — åtlöjets och det ridderliga frasmakeriets — voro utbytta mot den lugna och allvarliga bevisningen. Man gaf och tog skäl, man erkände det teoretiskt riktiga, äfven der man förklarade

den praktiska tillämpningen möta öfvervinnerliga hinder, kort sagdt, man stridde, på några få undantag när, med värdiga vapen och öppet visir, så som det anstår män med förmåga af egen, och aktning för andras öfvertygelse.

Detsamma gäller i ej mindre grad om reformens försvarare. Generaldirektör Almqvist öppnade diskussionen med ett sakrikt och kraftigt anförande, hvori han bland annat bemötte påståendet, att äktenskapets sedliga grund skulle hvila på mannens oinskränkta envælde. Baron Bildt gaf en öfvertygande framställning af de missförhållanden den nuvarande lagen alstrar, samt vederlade på ett dräpande sätt påståendet, att boskillnadslagen erbjöde tillräckligt skydd för en misshandlad eller utplundrad hustru, hvilken dock stundom, enligt talarens träffande uttryck, torde finna det lika svårt att uppsätta en boskillnadsansökan som lagutskottet att formulera ett förslag. Herr Mannerskantz, med flera, förordade med värme reformen utan att förneka att den, såsom allt nytt, kunde hafva sina farliga sidor. Glanspunkten i debatten var dock ett anförande af riksarkivarien Nordström, en af våra erkänt skarpaste och mest insigtsfulle jurister, hvori talaren ur den rena rättens synpunkt på det ovedersägligaste visade nödvändigheten af en snar och grundlig revision af lagarne rörande de ekonomiska förhållandena i äktenskapet. Man tyckte sig i detta anförande skönja spåren af en långsamt och nästan motvilligt klarnande öfvertygelse hos en man af gamla tidens åskådningssätt, som af förnuftets och rättvisans förenade kraft tvingas att ställa sig i främsta ledet bland förkämparne för en af den nya tidens brinnande frågor. Vi tveka ej att anse detta föredrag såsom *i väsendtlig mån afgörande för frågans framtida lösning*, och hoppas att ingen af våra läsare underlåtit att i bihanget till vårt första häfte uppsöka och genomläsa detsamma. — Såsom väntadt var, föll frågan vid den slutliga voteringen, men med en minoritet af 42 röster mot 54, ett resultat, som vida öfverträffade hvad äfven de mest sangviniska af reformens vänner vågat hoppas.

I andra kammaren förekom frågan först vid nattens inbrott, och detta jemte vissheten att dess öde redan var afgjort genom 2:dra kammarens beslut gjorde debatten här mindre liflig än den eljest säkerligen blifvit. Den erbjöd dock många högst intressanta och egendomliga pointer från så väl anhängares som motståndares sida. I sistnämnda afseende torde Hrr Carléns, Törnebladhs och Staaffs yttranden varit de märkligaste, härads höfding Carléns såsom bevis på vidden af de medgifvanden reformen tilltvingar sig

äfven af de länge så oböjliga juristerna; — Rektor Törnebladhs såsom ett uttryck af den skenbara styrka, hvarmed en döende princip, likasom den döende ljuslågan, kan uppflamma innan den för alltid slocknar; — kyrkoherden Staaffs såsom ett bevis huru sjelfva kärleken kan användas till försvar för en lag, som ger våldet och hjertlösheten fritt spelrum.

Från reformens vänner hördes för öfrigt månget ord af varm hänförelse och kraftig bevisning. Se bl. a. Hrr Walldéns, Keys, Focks, Rubensons, Per Nilssons m. fl. yttranden. Först kl. 1 på natten, sedan en del af kammarens ledamöter aflägsnat sig, slöt debatten, hvarför ock voteringen utföll mindre fördelaktigt än man kunnat vänta, eller med 72 röster för afslag mot 57 som röstade för Herr Philipsons reservation.

Sammanställer man imellertid debatterna i båda kamrarne med de öfriga företeelser vi här ofvan nämmt, tro vi att man måste erkänna att den viktiga frågan med snabba steg närmar sig sin lösning.

10. Bref från Wien.

Den 25 April 1873.

På utsatt dag afreste jag från Stockholm ej utan en viss ängslan att ej kunna värdigt motsvara det förtroendeuppdrag jag erhållit att förestå den svenska afdelningen för qvinliga arbeten vid verldsutställningen i Wien. Lofvande mig sjelf, likasom jag förut lofvat er komité, att "göra mitt bästa", sköt jag dock all oro åsido och började resan i friskt lynne. Det första märkliga som hände var då jag vid en station i Södermanland sammanträffade med — kan du gissa hvem? Ingen mer och ingen mindre än min gamla bekante från förliden sommar, den älskvärde fransmannen le comte de X. Han kom genast till mig och bad att få presentera mig för sin fru och dotter, hvilka skulle fortsätta resan till Köpenhamn, åtföljda blott af en kammarjungfru, hvilken naturligtvis ej kunde ett ord svenska, lika litet som damerna sjelfva. Sagdt och gjordt! — Jag var nu mycket glad att emot min vana, ha tagit plats i 1:sta klassens kupé, då derigenom två ändamål uppfylldes; först kunde jag vara de båda fremlingarne till nytta, och sedan hade ju er komiterade — oss emellan — kommit i bra fint sällskap. Knappast hade vi kom-

mit upp i kupén förrän konduktörens pipa ljud, M. le comte sade farväl, och vi flögo af.

Madame X. var, om möjligt, ännu hyggligare än monsieur, och hennes dotter, Mlle Julie, ett älskvärdt barn. Madame berättade om sina resor, (du vet att grefve X. i uppdrag af sitt lands regering färdats vida omkring under många år) huru hon på hästryggen åtföljt sin man genom Persiens ödemarker — huru stjernorna togo sig ut från Himalaja, der de tindrade klara och glänsande, obeslöjade af luft, — huru hon i Kaukasien, ensam med sin dotter, varit eskorterad af ett helt röfvarband som skyddsvakt, — huru hon rest på Nilen och sett pyramiderna, — huru hon bestigit Sinai och Ararat, — huru hon varit utsatt för skeppsbrott i Svarta hafvet och i Medelhafvet, — huru hennes vagn en gång fastnat i en grop fylld af dy, och hon jemte barn måst rädda sig genom vagnsfönstret, — detta och mycket annat berättade hon på ett sätt, som var värdslost intagande, än patetiskt, än humoristiskt. Det var ett menniskolifs saga i en jernvägskupé. Hon tycktes mig ega en hög verldsåskådning och såg hos alla folk förnämligast det goda. Det är ej alla dar man gör en sådan bekantskap! Mademoiselle var 16 år, ej vacker, men glad och god. Att sitta stilla var henne allt svårt, men hon gjorde sitt bästa och fördref tiden med att småle mot oss tre, Madame, la femme de chambre och mig, lagade sina handskar, sög på karamellen, njöt bonbon, o. s. v.

Och det blef afton på den första dagen. Kl. 11 kommo vi till Elmshult, ett rysligt ställe, der jag svepte in mig i min skinnfodrade kappa och sof fyra timmar.

Följande dag kom jag i sällskap med ett par unga fruar till Köpenhamn. Jag hade der ett par timmar på mig, men som jag var trött tog jag en droska och så bar det af, Østergade uppför, "a shopping." Jag, som hemma aldrig begagnar annat ekipage än apostlahästarne, skämdes litet smått för mig sjelf att förrätta uppköp åkande. Men det låg ännu öfver mig en viss återglans från den greffiga solen, och dessutom — en så fin komités utvalda redskap bör väl ock uppträda med en viss finesse. Jag försökte ock se så ståtlig och säker ut som möjligt.

Sedan uppköpen voro slutade bar det af med Kongl. Maj:ts skepp Tritonia. Under natten uppfördes, ej "Midsommarnattsdrömmen" utan "the Tempest" med alla dess följder för olyckliga resenärer. Om morgonen kl. $\frac{1}{2}$ 8 voro vi i Stettin hvarifrån jag gick med jernväg till Berlin och Dresden. Jag fick plats i en

kupe med en enstaka herre. Jag läste och han läste; men det varade ej länge. Han sökte alla tillfällen att inleda ett samtal, och jag — var just ej obenägen. Jag hade "Den gamle porslinsfabrik" till reslektyr, och det förargade mig att alla menniskor i boken ljögo, men att det ändock gick lyckligt för alla, och att förf:n sjelf tyckte att hans figurer voro så genomhederliga. Imellertid började min herre, efter otaliga små uppmärksamhetsbevis, att konversera, och som jag tycker om gratislektioner, då jag ej sjelf ger dem,*) svarade jag. Inom en kvart visste han hvem jag var, vi hade utbytt kort och han föreställde mig huru nödvändigt det var för mig att öfva min tyska, hvilken uppfattning jag fullkomligt delade. Först talade vi om politik, han genomtysk, jag genomfransk, men vi grälade ändock ej. Sedan gingo vi in på kapitlet om skolor; han berättade mig om en uppfostringsanstalt, som tvänne adliga damer upprättat i Stettin, och jag tog reda derpå, mest för tidskriftens skull. Medgif att du har pålitliga vänner! I Berlin skiljdes jag vid min reskamrat sedan han skaffat mig vagn, hjälpt mig med mina saker och bedt att med sin fru få uppsöka mig i Wien i sommar. Mannen var köpman till yrket, mycket bildad och berest och hade intresse för allt. Det var ju ej heller någon bekantskap att förakta.

I Dresden stannade jag några timmar, för att sola mig i Madonna di san Sistos ögon och andeligen knäböja för barnet i Correggios "Natt". Detta museum innesluter skatter för tid och evighet. Man kan ju kalla dessa taflor oförgängliga, ty om de också en gång skulle träffas af tidens tand, hafva de dock i århundraden verkat förädlande på menskligheten.

På Hotellet hade man sagt mig att tåget till Wien gick kl. 1. Jag telegraferade till vår svenska komissarie, som lofvat skicka någon mig till mötes, och anlände till bangården kl. $\frac{1}{2}$ 1, just i lagom tid för att — se tåget fara utaf! Detta var nu förargligt. Nästa tåg gick kl. 7, jag läste det med egna ögon på tabellen. Jag hade således ingen annan utväg än att stanna och vänta. Då kom en gammal portier mig till mötes, tröstade mig och bad att han skulle få hjälpa mig. Han tog sakerna in till sig, och med ett paraply under armen gick jag ut i vida världen. Först letade jag mig fram till en telegrafbyrå och telegraferade på nytt, så gick jag ut på landet, satte mig på en bänk och

*) Detta påstående lära många af Gerdas elever vara färdiga att af egen erfarenhet bestrida.

njöt i friska drag af den unga vårens skönhet. Kl. $\frac{1}{2}$ 6 stod jag åter i väntsalen, men tänk dig min förskräckelse när man sade mig att tåget ej gick längre än till Bodenbach och ej direkte till Wien. Nu blef jag litet ledsen och rusade ut till portier'n, förebrående honom att han bedragit mig. Han lugnade mig med utsigten att *möjligen* kunna i Bodenbach stöta på ett Österrikiskt tåg, som ginge till Wien! *Kanhända* skulle jag således ändå komma på utsatt tid. O! Komissarie, hvad skall du säga? tänkte jag.

"Men om jag icke hinner?" frågade jag.

"Var lugn, fru", svarade han faderligt, "jag tar er i mitt beskydd, ni är ju så hjälplös; jag skall rekommendera er utefter hela linien!"

Och han höll ord. I Bodenbach visste redan en konduktör att jag skulle beskyddas, och för $\frac{1}{2}$ Thaler kom jag, utan tullvisitation, i sällskap med tre unga studenter till Wien. Vid bangården var komissarien sjelf mig vänligt till mötes och nu, tänkte jag, nu äro alla bekymmer öfver och jag får hamna hos "die berühmte Schriftstellerin", i den vackra villan utanför Wien. Så hade ju mina vänner förespeglat mig; därför mina fina toiletter på hvilka L.... nedlagt så mycken omsorg och för hvilka jag halft ruinerat, ja bestulit mig sjelf. Vännerna voro allt en smula besvärade då deras skriftställarinna krympt ihop till en beskedlig sömmerska och villan till en trång bostad med utsigt åt en gård och insigt i — kaos! Men detta var ju förhållandenas skuld och icke deras. Jag höll således god min, pratade med min värdinna och lät udda vara jemt. Visst hade jag börjat resan med en ambassadrice, men lika godt! "Ça ira!"

Sedan jag nu kommit i ordning befinner jag mig i ett litet rum, som vetter åt en gård, ganska mörk, men jag är sjelf ljus nog, munter, glad och frisk. Sömmerskan har tvänne systerdöttrar som äro betänkta på att skämma bort mig. De tycka jag är en hyggelig varelse, och det är jag också, ty jag tillåter alla att tycka om mig, och så tycker jag om dem tillbaka.

Om några veckor kommer jag att tala oöfverträffligt tyska, säga *Putte* i slället för *Butter*, *Röse* i stället för *Pferde*, *Janse* i stället för *Kaffe*, und so weiter. Det är ju hyggligt!

Mina värdinnor förtjena nog sitt eget kapitel, men du tröttnar förr att höra än jag att berätta.

I utställningen ser det ännu ruskigt och ofärdigt ut, icke minst inom svenska afdelningen: jagtpaviljongen, skolhuset, alla

hvila lugna i sina lårar. Imellertid har jag fått biljett till expositionens öppnande med påskrift "als Commissärinn."

I afvaktan på att få ordna vår lilla afdelning skall jag studera de öfriga allt som de bli färdiga. Under tiden tittar jag på muséer, skolor, kyrkor och öfvar min tyska. Livius och Cæsar äro också med och skola snart öppnas. I går var jag ute vid Schönbrunn och njöt af den vackra våren.

Här är mycket dyrt. Jag betalar 40 gulden i månaden för mitt rum och det anses utomordentligt billigt, födan går nog till minst lika mycket. Visst *kan* man lefva blott på ett mål om dagen, men — det beror af er! Vill ni ha en trind och väl-mående och *trefflig* "Commissärinn", eller en urvattnad? Skämt åsido så förstår du väl, att jag hushållar på bästa sätt med komiténs medel. Jag sneglar på apelsinerna men köper inga. Och drickspengar, det låter jag tydligt förstå, brukas aldrig i mitt land. Jag gapar med naiv förvåning på portierer och kypare, som sträcka fram handen, och går dem förbi.

Interiörer.

I medlet af Maj 1873.

I morgse då jag tittade ut på min mörka gård, förmärkte jag ett ösande regn. Alla i familjen hade sina särskilda sysselsättningar — jag ville ej läsa — gå ut kunde jag ej — så slog jag mig ned i salongen, som tillika är matsal, skafferi, arbetsrum och sängkammare. I sjelfva verket, hvartill tjena en mängd rum för samma personer? Är det ej vida förnuftigare att som här, en del af rummet är afstängdt med en gardin, och derinnanför har man bäddar, koffertar, duktyg, kaffe, socker och smör! Det är mycket vigt. — Jag tror ingen så kan begagna en lokal, som min värdinna. Egentligen hyr hon två rum, kök och garderob — men som hon är fattig eller åtminstone ej rik behöfde hon en liten biförtjenst till expositionen. Hon lät med vattenfärg måla väggarne i garderoben, insatte deri en bädd, ett skrifbord, en kommod, och så annonserade hon, att hon hade "ett rum för resande". Den lyckliga blef jag! Jag har i hela min lifstid varit utsatt för garderober! I fars och mors tid fanns en gammal garderob, låg och mörk, som var min fasa! Som jag var minst sagdt ett lifligt och muntert barn, begåfvadt med en lysande uppfinningsförmåga i vissa riktningar, kom jag ofta in i denna garderob för att lugna mitt upprörda sinne och betänka hvad min frid tillhörde,

Så ock nu! I barndomens ljufva dagar fick jag betala mitt vistande i garderoben — "par ma personne;" på gamla dar får jag den äran för 80 gulden i månaden! Se der hela skillnaden!

Ett slags möbler, som jag bestämdt skall taga patent på och införa i Sverige är "caches désordre". De finnas här i alla hus, ifrån den stora delen af rummet, som afstänges med gardiner, bakom hvilka en obeskriflig mängd saker befinna sig, till de allranättaste små byttor, hvilka hänga på alla väggar. Ja! hvad såg jag väl häromdagen! Mina värdinnor äro sömmerskor och förfärdiga kläder och hattar. Till klädningslifven ha de mannekinger och till hattarne hufvuden af papier-maché. På mannekingen var ett lock, ungefär der hjertat skulle ha setat, och "die Marie", en af systerdöttrarna, hvilken letade efter något förkommet, började ur mannekingens inre utdraga oändliga trasor, röda, blå, gula, af siden, moll, ylle, bomull, tills hela golfvet var en enda cache désordre och mannekingen platt som ett bräde. Jag måste ha sett obegriplig förvånad ut, ty "die Marie" skrattade och visade mig beredvilligt huru i alla hennes redskap funnos ihåligheter, och att dessa voro fullstoppade med diverse. Ja, så länge vi lefva, lära vi! I sjelfva verket, hur ser det väl ut hos de lefvande mannekingerna — männe de ofta ej äro fulla af trasor?

Imellertid kan äfven en garderob vara ett hem för en lycklig menniska; kunna icke solens strålar tränga igenom, så kan den lysas upp af människors goda och glada blickar. Sittande vid mitt skrifbord, på hvilket en snäll fée framsatt liljekonvaljer och förgät mig ej, med dörren till syfickornas rum halföppen på det intet af deras glada skämt må undgå mig, känner jag mig vida lyckligare än t. ex. på stora supéer i de grannaste våningar och med den mest förfinade lyx. Ja, hvem vet om det ej varit min bestämmelse att föra nålen, i stället för att resa land och rike omkring, göra les honneurs för ouppackade lärar i ett half-färdigt hus och till sist klottra fullt papper, som när allt kommer ikring ingen vill läsa!

Icke förty låter jag pennan gå. Du har ju sjelf uppmanat mig dertill, och denna maning, du kan ej tro hvad den kom à propos. Den har gifvit min sorgsna tankegång en ny riktning. Jag har fått något att göra. Jag behöfver ej hvarje dag irra lik en vilsekommen ande genom den tomma svenska afdelningen — jag kan ju skrifva, och ej blott för mig sjelf — jag bjuder andra följa med på mina vandringar — följa med alla de tusende skiftningarne i lynne och stämning. — Uppfinningsförmågan är qvar . . .

och jag kan omöjligt straffas med garderoben — ty der får jag i alla fall bo i sex månader, om jag är aldrig så snäll och enfaldig!

Således, den som vill följa med, han följ! — Skola vi se juvelerna från England eller porslinerna från Sachsen? Skola vi köpa en muff hos Ryssarne till skydd i detta förfärliga väder, då en liten fin hand kan förfrysa, — eller kanske ett tyg af solstråle och blomdoft från det herrliga Grekland? — Nej, låt oss gå till Italien. Der är ständig trängsel och ändock inga juveler, om ej af marmor — inga granna "chiffons" — ej porslin, lustrar och glas — nej, människor af kött och blod, sådana som vi se här tusende ikring oss — men människor inbegripna i en tankeverksamhet, som spänner hela deras själskraft. — Så t. ex. en arbetare framför sitt lokomotiv, som han granskande jämför med ritningen — musikern pröfvande flöjtens toner — de lekande barnen, flickan, som blåser såpbubblor och gossen som vill fånga dem — modren hållande händerna för sitt tjusande ansigte, för att det bredvid sittande barnet skall tro henne vara borta — och framför alla andra *egyptiskan*, den ädelt formade, tankfullt utseende egyptiskan, som håller sitt späda barn upplyftadt i en korg — alla dessa och många flera figurer bilda en herrlig grupp, oförliknelig, oförgätlig. Konstverket lefver, andas, verkar, så att hvarje hjerta som ser det röres, hvarje öga tåras, och alla måste känna: det är natur, men naturen i sin högsta potens — likasom stelnad i ett ögonblick — det, då form och innehåll fullkomligt hafva genomträngt hvarandra — då intet annat än det väsendtliga framstår. Kommen hit, kommen hit alla, och se'n på *Italia, la bella!*

Sedan har man sett allt, som ännu är värdt att se — inne, men i *Pratern* utanför är ett lustigt lif. I de långa ridalléerna framstorma granna ryttare på eldiga hästar — det är en fråga, hvilken som är mest att skåda. — Jag föredrar hästen, med sin breda bringa, sina smärta ben och sin stolta hållning. — Ära åt hästen på Donaus stränder och ära åt hans vän — människan.

Så komma vackra och fula ryttarinnor med långa klädnader och fladdrande flor — kejsarinnan med ibland. På midtelbanan draga hundratals ekipager förbi i långsam, säfflig takt; "die höchsten Herrschaften" tycka om att visa toaletterna, och som det ej kostar något att se på, njuta många af denna syn. I den 3:dje alléen färdas meldelklassens folk till fots med barn och tjänstfolk. Gyckelmakare prata, kasperlteatrar inbjuda på

underhållande skådespel — spåkaringar förutsäga framtiden — allt för några kreutzer. Stor uppsluppenhet råder öfverallt — endast naturen är stilla. Trädgrenarne hviska till hvarandra när vinden sätter dem i rörelse: "detta är en fåfänglig värld". Men bladen, som få ny själ, hvarje år och därför äro klokare, de bjuda grenarne tystnad: Stör ej fågelmor, som reder bo åt barnen små — skydda, skugga, svalka de uttröttade människobarnen, som så väl behöfva andas ut från stadens kvalm, från hetta och dam, bjud dem hvila under dina gröna hvalf! — Och så blir det. — — — —

Jag återkommer nu till mina värdinnor. De utgöras af två gamla svägerskor och två unga flickor, af hvilka den ena är dotter till en af de gamla. Alla fyra sysselsätta sig med hattars och kläders förfärdigande; modern sköter derjemte hushållet. Der-till ha de en vacker sextonårig bömisk tjenstflicka, vid namn *Rézy*, och en hund, *Fido*. Modern beger sig kl. 6 om morgnarna ut att köpa mat åt familjen, åtföljd af *Rézy* och *Fido*. Om $\frac{1}{2}$ timma är hon tillbaka och tillreder frukosten. *Rézy* sopar och dammar, och omkring kl. 7 dricka de "*mélange*" (kaffe och mjölk) inne hos sig, jag hos mig. En hel timme använda de unga flickorna på anordningen af sitt hår. Men så blir det också ståtligt! Med löshår och lockar, tänger och nålar reses en pyramid, visserligen ej så storartad som *Ramesis*, men dock aktnings-bjudande. Före kl. 8 hinna de ej komma till arbetet, men sedan hålla de i till skymningen. Den barnlösa svägerskan och hennes nièce bilda ett parti för sig, modern med sitt barn ett annat. De förra äro lugna, stilla, djupare naturer, arbeta utan bråk och larm, flitiga som myror, förnöjda, godmodiga. "*Sie hat ein gross-artiges Charakter*", sade *Marie* häromdagen om den lugna svägerskan. Modern och barnet deremot synas ha zigenarblod i sina ådror. De storma och bullra hela dagen; älska hvarandra ömt, men gråla förskräckligt. Dottern är en talangfull och mycket begåfvad qvinna. Född att herrska och leda, skulle hon kanske styrt ett rike lika väl som en syskola. Hon tänker på allt och uträttar allt. Hon skär till alla plagg och ornerar dem på det smakfullaste, hon för räkenskaperna, hon går ut till de förnäma damerna och profvar, hon för korrespondensen och — bäddar min säng, med samma snabbhet och samma behag. När åskmolnen skingrats lyser en klar dag i hennes ögon, och då är hon vacker och ljuffig att se. För mig har hon nästan alltid solsken.

Vi bruka gå ut om qvällarna, hon och jag, till "våra" kunder; jag bärande en hatt, hon något annat plagg, och så väntar jag utanför medan hon går upp i de fina gemaken till markgrefvinnor och prinsessor. Sedan vandra vi omkring till kl. 10, gå Ringstrasse rundt, se på de upplysta kafféerna, låta musiken i *Volks-garten* oss väl behaga, och så gå vi hem, dricka the med svart bröd och prata till nära midnatt. A propos! Du plägar säga att jag duger till litet af hvarje. Nu har jag blifvit använd till något splitter nytt, som du aldrig skulle drömt om, nämligen till modell. Flickorna i Wien äro i allmänhet småväxta och otroligt smala om lifvet; så äfven mina värdinnor. Nu ville ödet att de fått mycket arbete för en markgrefvinna Pallavicini, hvilken måste vara af en mera — majestätisk struktur. Hur mycket trasor flickorna än stoppade i sina mannekinger ville det aldrig förslå. Föllo så deras blickar på mig: jag hade ju alldeles de rätta proportionerna — det var markgrefvinnan sjelf i egen hög person! Nå väl! för äran af en sådan likhet må man väl offra något, och så står jag modell för den ena granna toiletten efter den andra. Flickorna äro förtjusta och markgrefvinnan har aldrig varit så nöjd.

På teatern har jag varit en dag och sett en balett, "Ellinore". Teatern är eljest ett mycket dyrt nöje här, men Marie, som sett alla nya operor och baletter, har utväg att kringgå äfven denna svårighet. Kl. 5 gingo vi hemifrån, stodo $\frac{1}{2}$ timme i trängsel, knuffades, skuffades och pratade med våra grannar tills dörrarna öppnades. Med fara att ihjälklämmas eröfrade vi då för 60 kreutzer en ypperlig plats, hvarifrån vi sågo allting förträffligt. Visserligen hade det derjemte kostat en timmes väntan, men hvad betyder det för den som, likt mig, har hela dagen ledig.

Utställningen.

Slutet af Maj.

Ännu har jag ju knappast talat något om expositionen. Det är något underbart att följa med dess tillväxt. Ur kaos framträder en verldsdel här, en annan der, en *plan* börjar skymta fram för den aktgifvande, och af de brutna delarna sammanläggas dag för dag detta hela, om hvilket man ännu ej kan fälla något allmänt omdöme, ty den ordnade handen vet sjelf ännu ej hvar och när låset skall knäppas om den rad af perlor, hvilka samlade, sorterade och hoplänkade skola bilda — verldsutställningen.

På morgonen kl. 8 är det roligt att se hur expositionen gör toilette. Då aftagas alla omhängen (nästan hvarje föremål har ett sådant); då gå vattenflickorna omkring med sina kannor och spruta kring alla golf för dammets skull; då anordna katalog-säljarne sina bord och böcker; då göras buffeterna angenäma för kunderna, friska blommor sättas i vaser, — koppar, fat och sockerskålar uppradas, och när bonbons-askarna befinnas nog inbjudande för en njutningslysten och rik publik (en glace med glacebröd = 1 gulden) så mönstra de vackra säljerskorna sig sjelfva, vrida upp en lock till höger, släppa ut en stackars fånge ur nätet till venster, sätta sina "Macher" (bandrossetter) till rätta och först och sist — spegla sig i den blanka marmordisken. Och hvem undrar väl derpå? Den vackra bör ju helst tillfredsställa sitt skönhetssinnes kraf på det föremål som är henne närmast.

Men nu — huru skall man beskrifva expositionen — bestämma huru en ungmö kommer att se ut när man ser henne i vaggan? "Baby" slumrar ännu, men när hon vaknar tror jag att hon blir det skönaste och snillrikaste barn vår tid kan frambringa.

Men mera än alla föremål, som blifvit uppackade, mer än perlor och juveler tjasas jag af de *menniskor*, som här i brokigt hvimmel utställa sig sjelfva. Här upprullas många tafflor, som vore värda att skildras af en Dickens' penna eller en Meissoniers pensel.

Se blott $\frac{1}{2}$ timme på dem, som betrakta konstverken från Italien. Dessa stodo förut alla tillsammans uppställda i en krets, bildande medelpunkten för den italienska afdelningen; men tillloppet af besökande var då så stort att man fruktade för konstverken, hvilka därför nu blifvit utplanterade här och der. Dock stå ännu de förnämsta qvar utgörande afdelningens kärna. Bildhuggarne uppehålla sig här, för att sjelfva okända höra omdömena om sina bilder. En ibland dem, en ung man, brast i gråt första dagen, då mängden, hänryckt och beundrande, skockade sig kring hans "Michel Angelo vid 13 år, huggande sin Faun". Han för-rådde sig sjelf genom sin djupa rörelse. I brutna ord framstammade han: "Det är *min första* af marmor — jag är glad, lycklig! — I förstån min tanke — mitt arbete — min Michel Angelo!" — och så gaf han handen till höger och venster. Nästa dag smålog han. Har du sett en italienare le? Det leendet kan kasta ljus i den mörkaste själ. Lycklige mästare!

Ett annat litet uppträde såg jag häromdagen i den engelska afdelningen. Det var vid juvelerna. Ett ungt par kom till. Jag

såg på de blickar de vexlade, att de gjorde sin "wedding-trip". Det modernaste i fråga om smycken är för närvarande *perlor*. Den unga frun ville *se* på perlor — det var ju intet ondt deri; det göra ju alla. Säljaren bad henne komma innanför disken att se riktigt; men icke kan man se utan att också *känna*, och hur det var låg ett band af fem rader de skönaste äkta perlor i hennes lilla handskbeklädda hand. Hon vägde dem och lekte med dem, under tiden pratande med mannen om allt annat. Säljaren tycktes instinktliskt förstå henne och vinkade en annan ung engelsman, som började rosa perlorna. Den unga frun instämde. "Skulle du vilja ha dem?" — "Nej, säkert för dyra". — "Hvad kosta de?" — En oerhörd summa, jag hörde ej beloppet; troligen 20 à 30,000 gulden. — "Skulle du vilja se på något annat?" Turkoser, opaler, smaragder, allt afvisades med en liten rynkning på ögonbrynen. Hon kunde ju få se på perlorna *en gång* till. *Hon* tog perlbandet, *han* plånboken och skref en anvisning. Hon gaf till ett lätt utrop, men — perlorna voro eröfrade; en första seger, och såg jag rätt på detta ansigte, blir det säkert ej den sista.

Jag har här funnit utmärkta mönster i handarbeten. Om I kunden ställa ett par hundra R:dr till mitt förfogande skulle jag kunna skaffa Bikupans arbetare ett outtömligt förråd. I persiska afdelningen finnas förtjusande prof af orientalskt silkesbroderi, lätt utfördt, hälften hålsöm, hälften broderi, ej olik dalkullornas arbetssätt. I rumäniska afdelningen har jag återfunnit dalkarlens hvita skinnpels med samma slags broderi.

Bland det bästa jag funnit är utställningen från Reutlingens "*Frauen-Arbeiten-Anstalt*". Här finnas prof på mönsterritning för virkning, stickning, knyppling, spetsöm, applikation, silkesbroderi, tapetryck, väfnader, gardiner, mattor, äfven afbildningar af väfstolar, m. m. Skulle vi ej kunna få en sådan skola i Stockholm, eller skulle man ej kunna utverka att fruntimmerna i slöjdskolan finge lära något dylikt, praktiskt användbart, i stället att rita gubbar och landskap?

München har en utställning af en handelsskola för flickor, der undervisning meddelas i all slags bokföring, handelsräkning, m. m. och hvars utgående elever öfverallt finna plats på kontor och i handel; också ett exempel värdt efterföljd i vårt kära Sverige.

Jag har i dag genomgått det lilla Schweiz' vackra och fullt färdiga utställning. Man finner der företrädesvis kvinnoslöjden representerad: simpla bomullsväfnader liknande våra, randiga och rutiga, blå och röda hufvuddukar, filtskor, fyrskäftad domestik, hvita dukar med inväfdade blommor af rött och grönt samt fransar i blått. Utsökta hårarbeten såg jag i form af blomster-slingor anbringade kring porträtter. I ett skåp är hela halm-industrien framställd, från axbingen och de olika stadierna af halmens beredning till flätor och hattar af allt finare arbeten, kulminerande öfverst i en liten, genomskinlig, silkeslen och silkes-glänsande flickhatt med en enda hvit plym. Ett annat skåp framstälde ylleindustrien. Midtelpartiet upptogs af en väfnad, fin och genomskinlig som spindelväf; man hade velat taga och krama den af välbehag. Den kallas "*crêpe de santé*". Derefter komma prof af färgad ull, stickningar af alla slag, deribland fullständiga barndrägter. Så urfabrikationen med alla upptänkliga delar af ur. Söndertagna ur, plockade i sär för att visa den konstfärdiga sammansättningen — allt kvinnoarbete. Så färdiga ur, från kronometrar och pendyler ned till de finaste cylinderur. Vill du ha det der, som ser så enkelt ut, utan alla prydnader — det kostar blott 1,000 francs; eller det der lilla, som du kan gömma i en ring — 500 francs; säg bara ett ord, och det är ditt. — Komma så *broderierna*. En hel afdelning är tapetserad från golf till tak med *väfda* broderier. I stora skåp sitta de handsydda, tio gånger vackrare och hundra gånger billigare än några jag hittills sett. En vacker broderad näsduk kan fås för 1½ gulden. De grannaste äro silkesbroderierna; "point lace" af silke; en violett sidenklädning med svarta spetsar, en gul med hvita; dessutom finnas "point lace" af gyllene silke, det vackraste jag någonsin sett. Den dyrbaraste näsduk jag såg gällde 90 gulden, och den var herrlig. De prydligaste elegantaste kejsrerliga vapen, ja hela Stefanskyrkan i broderi kunde fås för 20 gulden. En svenska skulle nog ha kunnat arbeta så väl, men hon hade tagit 50 gulden. Vi arbeta för långsamt. Tambursöm finnes i oändlighet. Präktigt var att se tvänne Schweiziska kvinnor i bonddrägter hela dagen vid sina bågar visa hur arbetet gick till. Det var eget att se deras grofva, men ringprydda fingrar, som nästan tycktes lukta af kök eller ladugård, sy rosor små som knappåls-hufvuden, med samma färdighet och snabbhet som jag springer mellan svenska komissariatet och den blifvande jagtpaviljongen.

Lokalen för den afdelning jag skall förestå är ännu långt ifrån färdig, men de svenska arbetarne äro mycket hyggliga, och jag går ofta omkring och språkar med dem, frågar dem om de hemmavarande, lifvar dem för arbetet och lofvar dem en middag då det är färdigt. — Litet muntrande prat, en smula glädtigt skämt, ett grand intresse för dem, som ingen frågar efter — och man vinner mer än man tror.

Gerda.

11. Ett amerikanskt sommarnöje.

För några år sedan tillbragte jag med ett par vänner, den varmaste delen af en amerikansk sommar i en okänd liten by högt uppe i Vermonts bergstrakter, der intet annat än den vida, strålände, liffyllda rymden skiljde en från himlen, och der det såg ut som hade all denna verdens herrlighet lagts för ens fötter. Vi vistades nästan uteslutande utomhus, roande oss med att genomsöka skogar, klipphålor och alla en bergtrakts vilda tillhåll, följa strömmarnes okända spår och mätta oss med solsken under det vi lågo utsträckta hela dagarne på någon mjuk gräsbevuxen höjdslutning. Då vår värdinna såg oss på detta sätt ständigt svärma ute i skog och mark, likasom gripna af en omåttlig naturhunger sade hon till oss en dag. "Ni skulle se Mr. V:s sommarbygge vid Minoosac sjön. Det är något som riktigt skulle slå an på er; öfverallt skog och vatten och ingenting annat. Ni ha väl sett hans töser köra genom byn imellanåt, eller hur? De ha korta yllebluser, just så'na som edra egna, och ett par små pigga ponies för vagnen. Svarta äro de, mest som Indian-skor, men så ligga de på sjön, hela långa Guds sommaren, så framt de ej ligga och plaska i den, ty de lära simma som ena riktiga fiskar. Folk säger, att tillställningarne derborta ska' vara alldeles märkvärdiga och att Mr. V. är så stolt öfver dem, som om han aldrig varit millionär, eller varit van att bo i annat än bjelkhus och tält. Huru som helst så bör ni se platsen, det är visst och säkert."

Våra förfrågningar på andra håll framkallade beskrifningar, som gjorde oss verkligt ifriga att få er det lilla sommarbygget i urskogen, som låg blott 12 eller 15 engelska mil från vår bostad.

Man berättade oss att Mr. V. var en rik fabriksägare i en af de största städerna i staten; att han hade köpt Minoosac sjön för att kunna ensam bestämma öfver det vattendrag, som derifrån hade sitt tillopp, och vid hvilket hans fabriker voro anlagda; att han vid stranden af sjön hade uppfört ett slags nybygge eller sommarbostad, som betraktades såsom en stor märkvärdighet i trakten, samt att han och hans familj tillbragte två till tre månader der hvarje sommar, förande ett mycket primitivt men mycket muntert lif.

Äfven hörde vi att han var "fasligt artig", och helsade alla besökande hjertligt välkomna. Vi kunde således vara trygga för att ett besök der icke skulle betraktas såsom påflugenhet.

Slutligen begåfvo vi oss en frisk September morgon å väg till Minoosac sjön, medförande såsom lots och taleman vår värdinna, en äldre mö med majestätisk hållning. Vägen, som till en början ledde genom kända och odlade trakter, blef sedan af den mest halsbrytande beskaffenhet, som i sanning kräfde kallblodighet så väl hos körsvennen som de åkande. Skakande framåt öfver klippmark och moras och genom ändlösa skogar på hvad amerikanen betecknande kallar en "korderojväg", hvilken till på köpet ofta gick under vatten, ankommo vi slutligen till ett sägverk, en mil från sjön. Här måste vi lemna hästar och åkdon och till fots följa en gångstig genom skogen fram till stranden. Sommarbygget låg på andra sidan sjön och vi kunde ej komma dit annat än i båt. Men vi skulle finna en lur, hade man sagt oss, hängande på ett träd till höger, just der gångstigen mynnade ut till stranden, i den skulle vi blåsa duktigt och sedan vänta tills Mr. V. skickade att hämta sina okända gäster.

Vi funno ganska riktigt både sjön, trädet och luren, men när vi gifvit vår signal och hört den återupprepas af eko efter eko, kände vi oss till mods, som hade vi varit riktiga barbarer, och skulle helst tagit till benen innan någon båt hunnit närma sig. Men vår generalissima var ett fruntimmer af starka föresatser och ingalunda att leka med; en vink af henne och vi måste öfvergifva alla tankar på flykt. Inom kort kommo två mörka punkter i sigte, dansande fram den öfver silfverblanka sjön, tills vi slutligen kunde urskilja de tvänne farkosterna, den ena en rymlig båt, rodd af en reslig ung Canadensare, den andra en liten eka med en äldre gentleman vid styret och en barhufvad, mörkhyad elfva års flicka af blandad härkomst vid årorna.

Gentlemannen var naturligtvis Mr. V. och han kom genast i land för att helsa oss välkomna och taga reda på hvad slags folk vi voro. Han var en grofbyggd man med vackert, grått hår, som nedföll lockigt under brättet af en stor "sombbrero", samt ett blekt men solbrändt ansigte, belyst af ett par präktiga blå ögon med skarp blick och dock strålande af godlynthet och välvilja. Vår ordförarinna förklarade att vi voro hyresgäster hos henne och så förtjusta af den kringliggande trakten, att vi funderade på att för kommande somrar här förskaffa oss en egen landtlig fristad, och att vi därför önskade få se Mr. V:s anordningar, för att bättre lära känna behofven och behagen af ett äkta skogslijf.

Efter två minuter kände vi oss fullkomligt hemmastadda med den hedersmannen. "Intrång! — påflugenhets" utbrast han till svar på våra ursäkter. Hvad är det för prat? Folk af rätta slaget kom alltid väl till pass, och han hade just önskat att någon ville komma i dag, ty hans familj var bortrest på en vecka och han längtade efter sällskap. Våra ansigten voro tillräckliga rekommendationsbref och det skulle vara honom ett nöje att förhjelpa hvem det vara månede till insigt om bästa, förnufvigaste och behagligaste sättet att tillbringa hvad han kallade "sitt sommarlof." — Och nu, fort ned i båtarna!

Sjön var tre mil bred, stränderna en fullkomlig vildmark. Medan vi foro öfver, berättade Mr. V. för de två eller tre passagerare han tagit i sin båt, huru han först kommit att tänka på detta slags "sommarnöje".

"Jag köpte sjön", berättade han, "för att få rättighet att anlägga en fördämning vid dess utlopp och derigenom kunna reglera vattentillgången vid mina fabriker. Här var mycket arbete att göra och jag kom sjelf hit för att öfvervaka det. Jag fann sjön hvimlande af präktig fisk och mig sjelf så ovanligt välmående efter tre eller fyra veckors uppehåll vid dess stränder, utan annat tak öfver hufvudet än ett eländigt skjul, att jag sade till mig sjelf: 'ingen badkur för hustrun och töserna i år, ingen lusttur för mig!' Jag lät mina arbetare bygga en landningsbrygga, ett badhus och hvad jag tror ni skall medge mig är det vackraste bjelkhus ni någonsin sett. Flickorna upptogo med förtjusning planen och voro utom sig af otålighet att komma hit ut; men min hustru var sjuk, så vi kunde endast med svårighet i korta dagsresor föra henne, liggande i sin säng, hit. Väl hitkommen blef hon genast bättre, lade sig till en kort och vig blusdrägt likasom flickorna, lärde att fiska och ro, och synes uumera ej

till inomhus annat än då det regnar. Och, det bästa af allt, hon ser — oss imellan sagdt — tio år yngre ut nu, än första sommaren hon var här. Sedan dess ha vi gjort icke så litet för att förbättra vår omgifning. Vi ha byggt oss ett stall för ett par härdiga canadensiska "ponies", och vi ha utrymme nog för att kunna herbergera fyrtio gäster under en vecka och underhålla dem med en kost af lax och skogssmultron eller hallon. För öfrigt roa vi oss så bra att uppbrottsordern framkallar allmän bedröfvelse. Till det mesta måste vi sörja för oss sjelfva, ty vi medtaga endast hushållerskan, den lilla flickan vid årorna der, samt en karl att se efter hästarne och båtarna. Jag sköter fisket och det gröfre snickare-arbetet; frun och flickorna rödja och göra små parkanläggningar. Flickorna hafva dessutom lärt att skjuta och simma, de hemta några af sina vänner hit ut ibland, göra utflygter till häst många mil i omkrets — kort sagdt vi lefva ett friskt och muntert lif."

Vi närmade oss nu bygget och der såg i sanning trefligt ut. Marken höjde sig sakta från sjökanten, och ungefär tjugo famnar uppåt strandslutningen stod bjelkhuset, omgifvet af tolf till femton tält spridda på olika afstånd. På norra sidan sprängde en bullrande bäck fram ur klippan, som längre ned, just der bäcken utmynnade i sjön, bildade ett näs der en mistel, några cedrar och en hög björk skjöto upp mellan klippstyckena. Björkens hvita stam och dess fina, redan gulnande löfverk stucko vackert af mot barrträdens dunklare grönska. Kring en af de svarta skäggiga cedrarna hade en "Virginia creeper" slingrat sina i mörkrödt och skärt prunkande hängen; och högt öfver denna lilla vackra naturliga blomstergrupp reste sig en flaggstång, från hvilken den randade stjernflaggan sakta svajade för ett mildt luftdrag.

En hel liten flotta af båtar låg kring bryggan. Der sågs äfven en fisksump samt en fyndig inrättning för att hålla mjölk och smör kallt.

Bjelkhuset var i sanning riktigt vackert. Det var byggt af raka, finhyflade stockar hvilkas nätta hopfogning icke lemnade några mellanrum att fyllas med ler eller mossor. Åndarne voro vackert utskurna och taggade, gafflar, fönsterbräden och listverk voro försedda med en fantastisk ornamentering af knöliga och vridna grenar och trädrötter; "piazzan" längs med husets framsida hade pelare af obarkade cederstammar och golf inlagdt af qvistar i ett mönster, som icke likt de kinesiska tröttade genom

sin enformighet. Variationer af samma enkla men vackra fabrikat förekommo öfverallt på bänkar, pallar säten af olika form och ändamål; äfven borden utgjordes af en skifva af dylik "qvistig" mosaik hvilande på en fot af sammanflätade trädrötter. Hårdnade svampar, vackert randade eller ritade, bildade hyllor för att uppbära korgar eller vaser af bark eller vide, i hvilka ormbunkar och andra skogsväxter prunkade i väl afpassade färger.

Huset hade ett enda stort gemensamt arbets- och samlingsrum. "Detta är vår tillflykt under regniga dagar" förklarade vår vänliga värd, "och ni ser att vi hafva hvar och en sina sysselsättningar". Här sågo vi ett öppet skåp af obetsad furu, fyllt med böcker och tidningar, en flöjt, en fiol, kortlekar, schackspel, ett arbetsbord på hvilket lågo färdiga och påbörjade näfverbroderier, utförda med brokiga kärnor och frön, fjädrar, gräs m. m. samt en lång bänk med alla möjliga snickarverktyg och hopar af arbetsmaterial af högst egen beskaffenhet, vridna, knotiga trädrötter, ekollon, galläpplen, mossor, knippen af frön och torkade skogsbär, små kärftar af gyllene hvete, långhårigt korn, svajande gräs, tama och vilda foglars nästen, fjädrar, ägg, barkskifvor, näfver, pressade ormbunkar, torkade mossor och lafvar, alla slags kottar och smågreniga tallskott m. m. På en hylla öfver bänken voro anordnade en mängd konstföremål under arbete — en liten blomsterställning, hyllor och fotografiramar, väggkorgar samt några lustiga ansigten och figurer utskurna i rot. Verktygen voro högst enkla: några små tänger och hammare, fin ståltråd och små stift, några sågställ och en limpanna för flickorna, samt några gröfre verktyg för Mr. V.

"Ni kan ej tro", sade han, "hur mycket nöje och förströelse arbetet här, likasom insamlingen af materialet dertill skänker oss. Aldrig göra vi någon vandring eller utflykt utan att medföra någonting hem, och ständigt påfinna vi nya vackra saker, för hvilkas användning vi få anstränga vår uppfinningsgäfva. Detta innebär en ständig öfning för hand och öga så väl som för hjerta, och det gör både gamla och unga godt.

"Det har till och med gjort godt äfven för andra än oss sjelfva, ty våra arbeten ha fått en ganska stor spridning. Större delen af våra julklappar till slägt och vänner i staden utgöres af småsaker, som vi här under sommaren samlat, utskurit, hopfogat, och anordnat. De ha fallit mycket i smaken och folk börjar redan göra efter dem, hvilket återigen leder till nya sjelfständiga uppfinningar. Och märkvärdigt nog har till och med det simpla

arbetsfolket här omkring, kolare och timmerhuggare m. fl. börjat samla och bära till oss dylika små skogsprodukter. Det är helt och hållet deras eget påfund. En kommer med en besynnerlig trädrot, en annan med en svamp, en förstening eller ett stycke mineral; och bondfamiljen som förser oss med mjölk, har redan börjat tillverka stolar och bord som hota att alldeles slå mina tillverkningar ur brädet. — Jag lefver i hoppet att uppfostran en gång skall bli klokare ställd än nu, så att folk få lära att nyttja sina ögon och få sigte på och göra sig tillgodo de skatter af skönhet och nytta, som nu ligga obemärkta eller föraktade rundt omkring oss.

”När jag var pojke bestod uppfostran i en smula läsning och skrifning med otroligt mycket stafvande och sifferskrifvande; geografi som aldrig kom längre än till de odrägligaste namn och taluppgifter, samt litet filosofi och kemi, torrt som sågspån, och lika användbart — för qväfningsändamål. Jag ville veta någonting om molnen, om gräsen, om orsaken hvarför löfven skiftade färg mot hösten; jag följde med nyfikna, lärgiriga blickar, myrorna, bien, foglarna, grodorna, maskarna; jag pinade alla menniskor med frågor om saker, som ingen förstod eller frågade efter, tills far min trodde jag var halfånig, och sedan på gamla dar ej nog kunde förvåna sig öfver att det ändå kunnat bli en temligen klok praktisk affärsman af en så fjantig pojke! Och det är jag viss om, att kan han från högre rymder se ned till mig här, skall han falla från den ena förvåningen i den andra.

”Ah ha! jag ser ni står och tittar på vår köksspis!” fortfor han. ”Nå väl, den har, jag måste medge det, en anstrykning af civilisation, som jag smått skäms för. Men som ni ser ha vi också en öppen eldstad, och derute finner ni bland buskarna mer än en zigenarlik kokinrättning anordnad. Det var hustru min som envisades med spiseln. Lik en äkta amerikanska måste hon ha sina varma bullar och sina pannkakor till frukost och kunde ej finna sig i bröd bakadt i askan eller Johnnykaka gräddad på plåtar framför elden. Jag sade henne att det var alldeles stridande mot stilen i våra öfriga anordningar, men hon förklarade att man kunde underkasta sig allt annat heldre än att få rökigt bröd, och när frukosttimman slår, ser det ut som om vi alla delade hennes åsigt.”

Ett hörn af arbetsrummet var afplankadt till ett sofrum, försedt med grofhyflade furubänkar, den ena öfver den andra, med trefliga bäddar af råddjurskinn. Äfven golfvet var beklädt

med mjuka och varma skinn. Väggarne i båda rummen voro beklädda med näfver och försedda med många fyndiga och rumbesparande inrättningar till förvarande af husgeråd, m. m. Allt sådant var af simplaste slag: tenn, bleck och trä. "Jag förkunnade från början såsom första grundlag för vår hushållning härute" sade Mr. V., "att vi icke skulle draga med oss en massa dyrbara och besvärliga öfverflödsartiklar. Det obetydliga köpta bohag vi hafva är så föga kostbart att vi kunna lemna det här utan att sätta någon i frestelse att stjäla det. Väl har inbrott skett ett par gånger vintertiden, men endast af några jägare, som öfverraskats af mörker eller oväder, och de gjorde ingen annan skada än att de bröto upp dörren.

"Vi medtaga alltså endast de oumbärligaste enklaste förråd, litet linne, böcker, musikaliska instrumenter och en löjligt liten garderobsutstyrsel. Qvinfolken ha hvar och en, hvad de kalla *en ordentlig* klädning för jernvägsresan hit och härifrån. Här behöfva de blott två eller tre flannelsdrägter, korta bluser med vida underkläder. Det är det enda som duger här i skogen, och en vacker dräkt är det också i mitt tycke, då färgerna äro friska och väl valda. Vi ha haft åtskilliga "storkalas" här ute, ett smultronparti och en bal med riktig orkester. Allt hemfolket hade sina korta viga drägter och ni kan ej tro hur löjliga stadsdamernas långa släp togo sig ut vid sidan af dem. Hustru min har erhållit särskildt tillstånd att medföra en silfverkuvert, en fjäderkudde och ett par äkta tekoppar för sin räkning; men det är också den enda lyx som tillåtes."

Ett stort tält utanför huset utgjorde matsalen. Den var försedd med en tjock matta af — granbarr, och långa bord och bänkar af tjocka plankor sågade ur den obarkade stocken. Ljus-kronan var litet mera konstmessig, men bestod dock blott af ringar af tenn, hopfogade i pyramidform, och uppbarande ljuspipor af simplaste slag, samt nedtill prydda likt barnens julgranar med fransar af silfverglitter.

De öfriga tälten utgjorde sofrum, golfven öfverklädda med näfver, sängarne bildade af böjliga ungträd hårdt sammanbundna med vide, bäddarne af säckar, fyllda med hö eller torr moss. En spegel i miniatyr, en packlår ställd på ända för att tjena till tvättbord, tvättfat och kanna af tenn, en stor snäcka till tvålfat, en improviserad klädhängare och en trädstubbe till stol fullbordade den spartanska möbleringen.

Badhuset låg nära till och utgjordes af ett timmerhus utan tak, bygd t straxt ofvanför dammen der vattnet var stridast. Afklädningsrummet var bonadt och inredt med en omsorg som nästan närmade sig lyx, samt var försedt med ett slags markis att begagnas i händelse af regn.

Sedan vi besett allt detta gingo vi omkring i omgifningarne. Der var källan hvars klara vatten sorlade fram i en kiselbeklädd fördjupning mellan de mossiga rötterna af ett stort träd; der en naturlig blomsterparterre prunkande af hvita och gula neckrosor och andra starkt luktande kärrväxter; der åter en "bladgrupp" anordnad kring några trästubbar, der ormbunkarne växte så yppiga och frodiga som om de glömt att de någonsin slagit rot någon annorstädes. Der sågs en inbjudande mossbädd, der ett i skuggan halftundangömdt säte, der en liten trappa, som ledde upp till en hviloplats mellan de knotiga grenarne af en ek; der en crocketplan beströdd med sågspån, der en indiansk hängmatta ("min predikstol om söndagarne" förklarade Mr. V.) der ett tillhåll för några skogsfavoriter, der åter en boské, framlockad ur ett vildsnår af murgrön, ormbunkar och clematis, den sistnämnda just då försilfrad af fröskidornas långa hår.

Ett stort träd hade blifvit fälldt så, att det i fallet skulle lägga sig sjelft som bro öfver klipphålan, hvarigenom bäcken porlade fram, och från denna vanskliga, ej för svaga hjernor beräknade bro, öppnade sig de herrligaste utsigter öfver sjön och uppåt den slingrande klippdälden, der slutligen alla linier försmälte i skogens gröna dunkel.

Allt ställdes till vårt fria förfogande, och sedan vi genomströfvat nejden njöto vi ett uppfriskande sol- och vattenbad i det öppna badhuset. Derefter intogo vi vår middag ur de medhafda matsäckskorgarne vid brädden af dammen der den lilla strömungen forsade nedanför oss, ilande bort från skogsensamhet och tystnad ut i vida verlden. Senare roddes vi af vår värd ut åt sjön der han fiskade medan en af oss tog en flygtig skizz af stället. Slutligen blef det tid att bryta upp. Vår vänlige älskvärde värd följde oss öfver till andra stranden och uppmanade oss ifrigt att komma tillbaka och tillbringa en vecka hos honom när hans hustru och döttrar återvändt, då han lofvade att riktigt inviga oss i det äkta skogslifvet. Vi skulle få musik vid månljus på sjön, vi skulle ströfva omkring med flickorna till alla de vackraste punkterna i nejden; det tycktes icke finnas någon gräns för hans frikostiga gästfrihet, och det var med verkligt

hjärtlig saknad vi skakade hans hand, tackade honom och sade farväl, i det vi följde honom med blicken under det hans båt gled tillbaka öfver den spegelklara sjön, rodd af den pomeransfärgade lilla tjenstflickan.

Tyvänn kunde vi ej efterkomma Mr. V:s vänliga inbjudning, eller närmare lära känna det friska naturlifvet i hans lilla sommarnybygge, men hvad vi sett deraf var nog för att komma oss att önska att rätt många ville följa Mr. V:s exempel vid andrandet af sina "sommarnöjen".

12. Förslaget om elementarskolor för flickor behandladt af riksdagen *).

Det särskildta utskott, som haft sig läroverksfrågan ombetrodd, affärdade i sista stunden det Kongl. förslaget till elementarskolor för flickor, med en blott hemställan att den Kongl. propositionen icke mått bifallas utan riksdagen i stället anhålla att Kongl. Maj:t täcktes för nästa riksdag framlägga förslag i hvad mån och under hvilka villkor staten må understödja af kommunerna upprättade undervisningsanstalter för qvinlig ungdom, samt om vidtagande af ytterligare åtgärder för bildande af lärarinnor.

Denna skrifvelse torde få anses mera såsom ett uttryck af den öfverhängande brådskan vid afslutandet af utskottets arbeten, än af någon genomtänkt åsigt hos flertalet af dess medlemmar. I annat fall hade, såsom aftonbladet riktigt anmärkt, komité-betänkandet, som åtföljde den Kongl. propositionen, erbjudit fullt tillräcklig ledning för utarbetande af ett ordentligt förslag i den ofvan antydda riktningen, hvarigenom utskott åtminstone röjt något slags bemödande att göra allvar af saken.

I det skick frågan nu framlades för kamrarna var det ej att undra öfver, att den äfven der fick samma utgång. Det vore sorgligt om man här af skulle draga den slutsats att det qvinliga undervisningsväsendet, som af de senare ständsriksdagarna erhöi en så akttningsfull och sorgfällig behandling, skulle komma att af den nya, på mera frisinnade grunder byggda riksdagsinstitutionen ringaktas och skjutas åsido. Vi äro dock, som sagdt, öfvertygade, att utskottets yttrande är att anse blott såsom en ursäkt för den brådska, som omöjliggjort ärendets ordentliga behandling.

*) Insändt.

I hvilket fall som helst har ecklesiastik-ministerns yttrande vid diskussionen i 1:sta kammaren gifvit oss en borgen för att frågan är en af dem som icke kunna eller få falla.

Herr A. Adlersparres reservation, lika tänkvärd som utskottets yttrande är betydelselöst, förtjenar en närmare uppmärksamhet, och förmoda vi att Red:n af denna tidskrift icke skall underlåta att innan ämnet ånyo förekommer vid riksdagen yttra sig om densamma.

— a.

13. Slöjdneyheter.

Af medel, lemnade af H. M. Drottningen samt ett par onämnda personer, hade Red:n af Tidskrift för Hemmet, med benäget biträde af Fru Hanna Winge m. fl., lyckats anordna mågra broderier i nordisk stil att sändas till utställningen i Wien. Tiden hade dock varit alltför kort, att de skulle kunnat fullbördas och förevisas vid den förberedande utställningen i Mars (se härom 1:sta häftet sid. 44), hvarför en särskild förevisning af dessa arbeten för kort tid sedan anordnats i huset N:o 36 Drottninggatan, der vexelagenten Herr Cohen välvilligt för densamma upplåtit lokal. Förevisningen var, under de få dagar den pågick, besökt af öfver 600 personer och arbetena tillvunno sig i allmänhet ett lifligt intresse. Vid första anblicken af de kraftiga drakslingorna eller de friska, egendomliga snårbroderierna, fann sig mången mera förvånad än intagen; men det dröjde ej länge förr än förvåningen öfvergick till välbehag och bifall. Mer än en sade: "det är förunderligt, ju längre jag ser på de här sakerna, desto mera tilltala de mig", — "det är just som gamla bekanta, som jag först nu känner igen" m. m. och mången gick, först efter att hafva fått löfte om ett påbörjadt arbete, eller påyrkat att "en skola" måtte upprättas der man finge lära sy dylika saker. Denna sista önskan hafva vi med nöje gått till mötes och hänvisa i detta afseende till annonserna på omslaget.

Vi skola nu lemna en liten redogörelse för de förevisade arbetena. Det förnämsta utgjordes af en bordduk i drakslingsmönster, hvars utförande vi i föregående häfte beskrifvit. (Se N:o 1 första mönsterplanschen med tillhörande förklaring). Mönstret var ritadt under professor Malmströms ledning af fröken Rysswijk, den artistiska anordningen besörjd af fru Winge, samt

broderiet utfördt af fröken Fleetword. Sällan torde man få se ett handarbete på en gång så nationellt karakteristiskt och så konstnärligt fulländadt.

En gardinkappa af egendomlig form, sydd med snårsöm i silke, mönstret efter motiv af allmoge-väfnader, med tillhörande gardiner broderade i lappsöm med drakslingsmönster, bildade ett helt för sig af ganska olika men icke mindre anslående karakter. De friska ungdomliga färgerna, och de starkt karakteristiska formerna af snårsömsarbetet, de vackra snörmakerierna, samt den artistiska anordningen af det hela gjorde ett på en gång eget och behagligt intryck.

Mest karakteristisk, och lika konstnärlig till anordningen, var en *fönsterdyna* i enkel och dubbel snårsöm, sydd af fru Ek och fröken Boman samt försedd med en särdeles vacker och egendomlig frans. Äfven sågs en stolsdyna i starka men harmoniska färger, sydd i snårsöm. Alla dessa arbeten voro anordnade af fru Winge. Slutligen nämna vi såsom särdeles omtyckt en liten handskpress hvartill mönstret återfinnes på medföljande plansch, n:o 3, men i andra färger, helt dämpade och fina.

Artisternas åsigt om de rätta färgerna för återgifvandet af nordiska motiv i broderi dela sig i tvänne olika riktningar af hvilka på förevisningen snårbroderierna med sina friska ungdomliga färger representerade den ena, bordduken och handskpressen med sina fina och dämpade färgsammanställningar den andra. Intressant var att jämföra snårbroderierna med en del gamla snårväfnader och andra allmogearbeten, som samtidigt förevisades.

En väggkorg i nordiskt broderi, framställande bilder ur Skades saga, artistiskt sydd af fröken Flodman, en näsduk, efter ett mönster från 1700-talet, i bottnar och underläggsöm, utsökt väl arbetad af fröken Schröder, vackra frivolitets-arbeten af fröken Wennsiöe m. fl. arbeten, förevisades äfven och väckte allas beundran. —

Tidningarne följde den lilla förevisningen med välvillig och bifallande uppmärksamhet, de besökande egnade den ett lifligt intresse, åtskilliga beställningar och inköp gjordes. Konstkännare, artister och samlare erbjödo välvilligt sitt biträde för framtiden till anskaffande af mönster och förebilder, med ett ord, företaget hade att glädja sig åt större framgång än man vågat påräkna, *hvarför vi hoppas att kunna till nästa jul anordna en ny förevisning, af dylika arbeten, företrädesvis, men ej uteslutande i nordisk stil.* Vi nämna detta här, på det personer, som möjligen

vilja utställa några större arbeten, broderier, väfnader, spetsarbeten, träarbeten m. m.; kunna i tid bereda sig dertill. Framdeles skola närmare bestämmelser meddelas.

De som vilja hafva undervisning eller prof å snårsömnad, flätsöm och andra nya arbetssätt med hvilka drakslingsmönstren bäst återgifvas, eller som önska få påbörjade arbeten efter här lemnade beskrifningar eller mönster, hänvisas till annonserna på omslaget.

Den i förra häftet omnämnda *undervisningskursen i Knyppling* kommer att ega rum i juli månad; pris 10 R:dr för 40 timmar; anmälan mottages i läsesalongen i Brunkebergs hotell. Obs. barn lära i allmänhet med stor lätthet och kunna uppnå mycken färdighet.

Beskrifning på Snårsöm.

Denna af artisten fru Hanna Winge uppfunna nya konstsoem utföres på möbelrips med stoppstyng, så att styngen läggas öfver trenne ripsränder med en rands mellanrum. Såsom synes af mönstret N:o 5 bli således de sydda figurerna genomdragna af de lemnade bottenränderna alldeles såsom på de gamla snårväfnaderna, hvarigenom färgerna dämpas och harmoniseras på ett vackert sätt. Snårsömmen är, likasom korsstyng, ett slags uträkningssöm och mycket enkel, endast man har handlaget inne och får den jemn. Lättast sys den i båge, fortast i hand. Största svårigheten är att få första figuren af mönstret i riktiga proportioner. För en person med godt ögonmått går det väl lätt nog, men de flesta torde böra göra några utkast till modeller innan sjelfva arbetet börjas. Med sefirgarn bilda 3:ne styng, med halfsilke 4, en fyrkant, och efter denna uträkning bör mönstret lätt kunna uttagas. Lättast sker det på så kallad halfrips, då man syr på afvigsidan, der trådarne ligga glesa och tydliga.

Till en liten vägledning nämna vi att de båda längsta ränderna i den blå figuren på brun botten af mönstret N:o 5 böra bildas hvardera af 40 styng, det lilla slutstrecket vid sidan af dem af 5 styng, allt i halfsilke. Mönstret återgifves då i tvådubbelt större skala och upptar en bredd af omkring $4\frac{1}{4}$ dec.-tum; den stora bruna figuren en längd af $8\frac{1}{2}$ dec.-tum. Styngen läggas naturligtvis i rät vinkel mot bottenränderna i tyget. Utförd med halfsilke (filoselle) tar snårsömmen sig högst elegant ut; med sefirgarn, omvexlande med det mera glänsande regarnet, gör den kanske en mera karakteristisk verkan, och blir arbetet då ganska billigt.

Till snårsömmens karakter höra randmönster, smalare och bredare, i olika bottenfärger, såsom mönstret N:o 5 utvisar. Sedan mönstren utförts på de olika tygremorna sys dessa noggrannt tillsammans, hvarefter sömmen skyles af en eller flere rader snårsöm, eller af ett vackert slags kantbroderi, hvarå vi en annan gång skola lemna mönster.

Den här beskrifna *enkla snårsömmen* hvilken sys såsom stopp, lemnar nästan intet garn på avvisidan och blir derigenom ett mycket billigt arbete. *Dubbel snårsöm* sys deremot lika på båda sidor öfver flere och färre bottenränder samt ligger högre och fylligare. Mönster för enkel och dubbel snårsöm omvexlande göra en vacker och högst egendomlig verkan, och torde vi framdeles kunna meddela ett sådant efter den ofvannämnda fönsterdynan.

14. Gymnasialkurser för qvinnor.

Sedan det blef qvinnan tillåtet att lika med män aflägga studentexamen hafva i Stockholm så kallade gymnasialkurser upprättats i samband med ett par af stadens mest ansedda privatskolor. Den numera aflidne D:r Martin Schück, en bland grundläggarna af den första fria lärokursen för fruntimmer, upprättade äfven den första gymnasialkursen i bredd med sin, sedan många år fortgående förberedelskurs till seminariet och telegrafistexamen, och i samband med sin mycket besökta elementarskola för flickor. Gymnasialkursen blef hans älsklingsstanke och i trots af de uppoffringar den kräfde uppehöll han den äfven, så länge helsa och krafter stodo honom bi. Det var dock tyvärr endast några få år och efter hans död måste gymnasialkursen nedläggas ehuru skolan och förberedelskursen fortgå under ledning af hans enka och till full belåtenhet för de många, som af dem beagna sig.

En annan gymnasialkurs upprättades 1870 i samband med Wallinska flickskolan, af dess föreståndare rektor Norinder, och uppehålls såsom man sagt oss i ett förträffligt skick, ehuru utgifterna mångfaldigt öfverstiga inkomsterna.

Då det torde vara många af våra läsare, som sakna kännedom om detta nya slags läroverk meddela vi här några uppgifter derom, som benäget blifvit oss meddelade af skolans ansedda föreståndarinna.

Den med Wallinska flickskolan förenade gymnasialafdelning för flickor började höstterminen 1870 med fyra lärjungar, hvilka alla förut tillhört läroverket. Af dessa slutade tvänne efter ett år, men af de kvarvarande har den ena, Johanna Lewysohn, redan under förlutne höst absolverat maturitetsexamen och den andra ämnar inom årets lopp göra detsamma.

För närvarande är lärjungarnes antal inom denna afdelning 10, fördelade på 3 klasser. Af dessa äro fem utgångna från skolan och af de fem öfriga har en vid 1872 års vårtermins början kommit från fru Hammarstedts pension, tre under höstterminen samma år kommit, en från enskild undervisning, en från Normalskolan och en från Ahlinska pensionen.

Undervisningen bestrides af följande lärare:

I Kristendom D:r Rohtlieb och D:r C. Keijser, i Svenska språket Lektor C. v. Friesen †, i Latinska språket Lektor C. v. Friesen och D:r J. Lundman †, i Franska och Engelska språken Rektor Norinder †, i Tyska språket Fröken M. Rohtlieb, i Geometri Lektor S. v. Friesen †, i Algebra D:r A. H. Setterberg †,

i Fysik D:r A. H. Setterberg, i Chemi Adjunkten A. Skånberg, i Naturalhistoria D:r Aulin, i Historia Rektor C. Meelén, i Filosofi Lektor C. v. Friesen †.

De med † utmärkte äro alla lärare vid Stockholms Gymnasium, och vid undervisningen följes sålunda hufvudsakligen samma metod som vid detta sednare läroverk.

Kursen för flickor, som förut erhållit vanlig pensionsbildning och sålunda vid 15 å 16 års ålder kunna inträda i Gymnasialafdelningen, beräknas efter olika anlag och underbyggnad till 2½, 3 å 4 år.

Eleverna kunna enligt eget val beredas, vare sig till den större eller den mindre studentexamens genomgående.

Inträdessökande böra helst anmäla sig vid vårterminens slut.

Uti Gymnasialafdelningens båda högre klasser är årsafgiften 300 R:dr, uti den till Gymnasialafdelningen förberedande latinklassen 200 R:dr. Halfva årsafgifterna erläggas vid hvar terminus början.

Höstterminen pågår från 1 September till några dagar före Jul; vårterminen från 16 Januari till Juni månads början.

Föreståndare för såväl Wallinska skolan som den dertill hörande gymnasieklassen äro rektor Norinder och fröken E. Fahnehjelm.

I gymnasieafdelningen äro läroämnena valfria dock med bibehållande af samma termins afgift.

Förklaring af Mönsterplanschen N:o 3.

N:o 1, 3, 4 och 6, bårdmönster; motiven af fornfynd från bronsåldern; utföras bäst med plattsöm (chatérsöm) och stjelksöm, men kunna äfven sys med pålåggsöm, kedjesöm, ganzel eller snodder. Vi hafva sett en vacker bordduk af ljusgrått kläde, broderad med mönstret N:o 1 i dubbelt större skala samt å ömse sidor omgifvet med ränder af röda och blåa silkeslitser tillsydda med knutar. Mönstren äro äfven användbara till spetsöm, hvitbroderi och konstväfnad, sågning m. m.

N:o 2. "Vingåkersbroderi" från ett s. k. "bok-kläde" eller kyrknäsdud, sys med silke eller Mosswole i en eller två färger och blir alldes lika på båda sidor, hvarför det lämpar sig väl för näsdugar, frukostservietter, halsdukar, skärp, antimakassars m. m. Kanten i tvåfärgad trenssöm, (hytt och broderiets färg eller ock så som här), än af särdeles god verkan. Vingåkerssömmen är synnerligt enkel och lämpar sig därför väl till barnarbete. Mönstren kunna varieras i oändlighet, bildande stjernor, rosor, hjertan och fantastiska figurer af tuseu slag — allt uppgifter lämpliga att öfva barnets öga och uppfinningsgåfva.

N:o 5. Mönster för snårsöm (se sid. 102) efter motiv från skånska snårväfnader, lämpligt till större arbeten såsom *gardinkappa*, stols- och "puff" täcken, fönstertäcke eller dyna, bård på långgardiner m. m. Den bruna randen med andra mellanränder förekom i den *gardinkappa* som vid den, sid. 101 omnämnda förevisningen tilldrog sig så mycket bifall, och af hvars egendomliga form vi i ett följande häfte skola lemna en teckning. Mönstret på denna rand är högst egendomligt och visar tydliga spår af de eljest i väfnader sällsynta drakslingsformerna. Omgifven af smalare blå eller röda ränder skulle den bruna randen, anbringad som bård kring ett bordtäcke eller ett par gardiner taga sig förträffligt ut.



